د انگریزانو پنجابی جاسوس

ژباړن:
ارواښاد محمد یوسف ایازي

دانګرېزانو

پنجابي جاسوس

ژباړن

اروابناد محمد یوسف ایازي

د چاپ ټول حقوق په خپرندویه ټولنه اړه لري

کتاب پېژندنه :

د کتاب نوم :: د انګرېزانو پنجابي جاسوس

ژباړن :: اروانباد محمد یوسف ایازي

خپرندوی :: سنځر خپرندویه ټولنه/کندهار

چاپ زیار :: حاجي عبدالله علیزی

کمپوز او ډیزاین :: مطیع الله روهیال

چاپکال :: ۱۳۸۷ ش - ۲۰۰۸ ع - ۱۴۲۸ - ق

شمېر :: ۱۰۰۰ ټوکه

د پښتۍ ډیزاین افغانزی

چاپچاري [redacted]

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست

۱. یادونه........................ ۱
۲. لومړی فصل-د جرم ارتکاب ۳
۳. دوهم فصل-مصطفی صغیر........ ۱۹
۴. دریم فصل-د خلافت جمعیت حلیف حزب...... ۵۱
۵. څلرم فصل-بندي کېدل ٦۵
٦. پنځم فصل-اعدام ۷۰
۷. شپږم فصل-جنانه خپل مقصد ته رسېږي ۷۷

يادونه

دا واقعه چي زمونږ محترم لوستونکي يې لولي هغه وخت پېښه سوې ده چي د نړۍ لومړۍ لوی جنګ و پای ته ورسېدی او په ۱۹۲۰ عيسوي کال کي د هغه وخت د متحدينو يعني د انګلستان او فرانس قواوي په استانبول چي د هغه وخت د تورکيې د عثماني کورنۍ د سلطانانو پلازمېنه (پايتخت) و، ور داخل سوي او اشغال کړې يې وه.

انګرېزانو غوښتل چي تورکيه بالکل له منځه واخلي او يا لااقل ځيني برخي يې و يونان ته ورکړي او تورکيه دومره ضعيفه او کمزوره کړي چي د نېستۍ په حالت کي وي او بل تر لاس لاندي تر دې حد بې واک او بې قوې وي چي هيڅ ونه کړای سي، ليکن لکه چي وايي: "دشمن اګر قوی است نګهبان قوی تر است".

ځکه چي خدای تعالی نه غوښتل دا زمری او ننګيالی مسلمان قوم مضمحل او له منځه ورک سي، بلکي خپل موقعيت هغسي ولري نو پر وطن يې د مينانو يوه ډله په وجود راوستله چي د هغو مشران يو مصطفی کمال پاشا چي وروسته د تورکيې لومړنی جمهور رئيس او د اتاتورک په نامه وبلل سو او عصمت پاشا يعني عصمت اينڼو د تورکيې اوسنی جمهور رئيس او نور کسان وه. دوی د عالم اسلام تر ټولو لوی غليم انګرېزانو په دې منحوسه اراده او عزم پوه سوه، نو ځکه له استانبول څخه يې و انقرې ته د تورکيې و اوسنۍ پلازمېني ته چي هغه وخت يې اوسنی حيثيت، وسعت او موقعيت نه درلود هجرت

وکړ او هلته یې د تورکیې ملي ګوند په نامه یو جماعت جوړ کړ چې نصب العین یې د تورکیې د خاوري نجات او د یوناني عساکرو ایستل د تورکیې، د شرقي ساحلي برخي یعني ازمیر (سمرنا) و غیره علاقي او دغه ډول د استانبول څخه د متحدینو خارجول وه.

انګرېزان چې تل په ظاهره ځان د عالم شرق غمخور معرفي کوي لیکن په باطن او حقیقت کې همېشه مقصد د خپل استعماریت خپرول او ټینګول دي او د دې کار له پاره له هري وسیلې څخه کار اخلي او مختلفي څانګي یې په وجود راوړي او د هغو په ذریعه د نړۍ په ممالکو خصوصاً په شرقي ممالکو کي د استخباریې او دغه راز نورو ادارو پټ تور غوړولی دئ. نو د خپل دې فطرت په سبب یې په پټه کوښښ وکړ چې هر ډول وي کمال آتاتورک شهید کړي او دا ډله او ګوند محوه کړي، نو د دې له پاره یې څو تنه جاسوسان چې مشر یې یو پنجابي و وګماره چې ځان په ظاهره د اسلام او تورکانو په خوږ، خوږمن او همدرده معرفي او څرګند کړي او بیا په هر قسم چې کېږي کمال آتاتورک په شهادت ورسوي او خدای ناخواسته د تورکانو شېرازه سره شو په شو کړي. لیکن د رحیم او حقیقي ساتندوی په فضل او کرم دا د انګرېزانو جاسوس ناکام او و خپلي جزا ته ورسېدی.

ایازي

لومړی فصل

د جرم ارتکاب

د ۱۹۲۰ عیسوي کال د جون د میاشتي په یوه شپه یو مهیب ظلمت او تیاره د آستانې (استنبول) پر ښار غوړیدلې ده. هري خوا ته چپه چپایي ده. د ښار ټول وګړي په خپلو کورو ننوتلي د غم او اندوه په سین کي ډوب دي. د انګریزانو د عمومي قوماندان چي په استانبول کي د هغه امر په سبب چي ده د استانبول و اهالیو ته د شپې ګرځېدو له ۸ بجو وروسته راه وزي او یا په هوټلانو، قهوه خانو او نورو تفریح ځایو کي ټولنه وکړي د انګریزانو عسکري عمومي قوماندان د حفظ ماتقدم په سبب دا امر کړی دئ ځکه دی پوهېږي چي په دې ورځو کي استانبول د خفیه ټولنو ځانګو او د انقرې د احرارو یعني کمالیانو د پروپاګنډ دوهم مرکز ګرځېدلی دئ او د دې ځای وطن دوست وګړي او زلمیان د دوی په طرفداري او حمایت کي د مرکز (انقره) د رارسېدونکو هدایاتو سره سم اجراآت کوي. نو په دې سبب د انګریزانو عمومي قوماندان ډېرېده چي مبادا د دوی د تحریک په اثر یو پلا د استانبول په ښار کي یو عمومي انقلاب پېښ سوی هري خوا ته ډب و آخ پیښ نه سي.

په دې وخت کې د استنبول د ښار ټوله سړکونه، بازارونه او کوڅې د خلکو له تردد او تګ و راتګ څخه بالکل خالي دي. که چېرې کوم څوک پر سړک، بازار او یا کوڅه کې لیدل کېږي نو هغه د متحدینو هغه عسکري دستې او بلوکونه دي چې د حفاظت او آرامۍ د ساتنې په نامه د عسکري قوماندان په امر د ګزمو او یا د تعین سوي پیرو په څېر ولاړ او یا ګردش کوي. پر هغه سړک چې د ښکلي (مارمورا) بحیرې پر غاړه اوږد واقع دئ او له سرکجې څخه تر فاتح پورې چې ټوله د مسلمانانو محله ده او پرته د مسلمانانو د بل مذهب کوم سړی استوګه نه پکښې کوي د عساکرو کوچنۍ کوچنۍ ډلې توپک پر اوږه تګ راتګ کوي. په دې دستو کې اکثر ایطالوي او فرانسوي عساکر دي. پر هغو سړکانو او کوڅو کې چې د (پل غلطه) څخه و پیرا او تر (بیک اوغلو) تللي دي بېله انګرېزي او څه یوناني عسکرو بل د ښار سړی نه لیدل کېږي. هري خوا ته د مرګ په څېر چپه چپايي ده او بېله دغو ګزمو د پښو له کړپې څخه بل شی نه اورېدل کېږي.

په دې ورځو کې که چېري کوم سیاح د تورکیې و دې ښکلي پلازمېني ته چې څو کاله دمخه د سیاحینو مرکز ګڼل کېدی او له هري خوا به یې د دې ښکلو او قدرتي مناظرو د لیدلو له پاره هجوم راوړ، راسي او دا وېروونکې منظره وګوري چې د ښار هغه استېدونکي چې پخوا به تر نیمو شپو په ګرځېدو او خرید و فروش اخته وه او س ټوله په خپلو کورو ننوتي دي، نو به ډېر متاثر سي. هغه ښکلي او عالیشاني ماڼۍ چې د مارمورې د بحیرې پر دواړو غاړو یعني پر یوه غاړه چې د آسیا خاوره او پر بله غاړه چې د اروپا خاوره ده، آباد دي: خاموشۍ و بې رڼايۍ په سبب په هدیرو کې ولاړ شین غزیو په څېر مهیب او

مخوف ښکاریږي. نری شمال چلیږي او بیله هغه ریږدوونکي پوښهاري څخه چي د دریاب پر غاړه د ماڼیو په ښو او باغچو کي له ولاړو سرو او ناجوګانو له ونو څخه د باد د چلېدو په سبب پورته کیږي بل هیڅ ډول ږغ نه اورېده کیږي. دا د سرو او ناجوګانو ونې داسي ښکاري لکه چي مړي له هديرو راپورته سوي دي او د ژوندیو په پلټنه کي یوې خوا او بلي خوا ته سرونه کړوي.

څو کاله دمخه استانبول د ترکیې د یوه ښکلي او زړه وړونکي ښار په څېر پر دې غوړېدلې نړۍ آباد و، او د میني او محبت، امن و امان، عیش و عشرت، خوشحالۍ او مسرت مرکز او زانګو وه. د دې ښکلو قصرو، ماڼیو او عماراتو څخه د موسیقۍ زړه وړونکي ږغونه پورته کېدل. په هسکو او زړه وړونکو او متحیر کوونکو مسجدو کي به د شپې له خوا د واحد خدای د عبادت کوونکو هجوم لیدل کېدی. مسجدونه به د برېښنا په څراغو لکه ورځ روښانه وه، د بحیره مارمورا آسیایي غاړه په چي د (قناربولي) څخه تر (ارن ګوئي) اوږده پرته ده د ګلابو د پراخو قطعو او نورو خوشبویو ګلانو وږمه به د بحر د غاړې تولـه هـوا معطره کړې وه، دا هغه دارالاسلام دئ چي په هغه کي د حضرت رسول اکرم ﷺ صحابي حضرت ابو ایوب انصاري رضي الله عنه استراحت لري. دا هغه اسلامي مرکز دئ چي په هغه کي د پاصوفیا په څېر ښکلی او وتلی مسجد آباد دئ. آه! نن څه ورپېښه ده چي یو په یوه په دلخراشو او حزن راوړونکو مناظرو مبدل سو؟ او س ولي د هغه عظمت او شکوه پر ځای د یاس او مړاویتوب مجسمه او مرقع ګرځېدلی دئ؟ دا ځکه چي د پردو قومو عساکر په دې ښار راننوتلي خپله آغایي او حکمراني پر کوي. د دوی آزادي یې ورسلب کړې ده. د دوی پر حرکت قیودات اېښوول سوي دي او د محکومینو په څېر

معامله او سلوک ورسره کېږي. د شپې د وتلو او ګرځېدلو اجازه ورته نسته.

د (۱۹۲۰) عیسوي کال د جون د (۹) تاریخ په شپه چې د استانبول پر ښار چپه چپایي او تیاره غوړېدلې ده او هیڅ ته د وتلو اجازه نسته یو هندوستانی سړی چې دوديرش (۳۲) کلن ښکاري د دې ښار په تنګو کوڅو کې د انګرېز عساکرو چې پر پیرو ولاړ او پر ګزمو ګرځېدل تر منځ تېرېږي او ګرځي. که چیري کوم عسکر پر ده اشتباه وکړي او یا د ده څخه په دې توره شپه د راوتلو سبب او علت وپوښتي نو دی د شپې د ګرځېدلو اجازه نامه و دوی ته ور وښیي. عسکر چې دا اجازه نامه وګوري یو ګام تر شا سوي و ده ته سلام وکړي.

د دې سړي د قیافې څخه داسي ښکاري چې دی لوړ شخصیت لري او د اقتدار خاوند دئ. انګرېز عساکر پر هر بندر باندي خپل اطمینان حاصل کړی او بیا و ده ته عسکري سلام وکړي او نور مزاحمت یې نه کوي.

هندي سړی د (سرکجي) له ګذر څخه تېر سو او هغسي لاري ته راواوښت چې د ایاصوفیا د جامع و خوا ته ځي. په سرعت سره یې هغه پراخ میدان چې د سلطان احمد جامع او ایاصوفیا جامع تر منځ واقع دئ قطع کړ او بیا و هغي تنګي کوڅې چې د بحیره مارمورا و خوا ته تللې ده وګرځېدی. تر څو دقیقو تلو وروسته د دریاب د غاړي و سړک ته راووت او س د ده مخامخ د بحیرې پر هغه غاړه د آسیا د براعظم خاوره ده او دی پخپله د اروپا پر خاوره ولاړ دئ. د ده په وړاندي د بحیرهٔ مارمورا پر هغه غاړه د (اسکدار) مقام د توري شپې د ماتم په تور لباس کي نغاړلی واقع دئ او د سرو او ناجوګانو جګي ونې یې

داسي ښکاري لکه چي دېبان يو له بله څخه ليري ولاړ او پوسه هاري لري.

دا هندوستاني سړی چي د بحيرې و غاړه ته ورسېده يو څو دقيقې ودرېدی او بيا د هغه عمارت و خوا ته رهي سو چي د سړک پر غاړه مخ و بحيرې ته واقع دئ. هر کله چي د دې عمارت و دروازې ته ورسېدی نو په دقت سره يې شاوخوا وکتل. وروسته تر هغه چي ښه يې يقين سو څوک د ده تعقيب او څرک نه وهي نو يې ورو دروازه خلاصه کړه او په عمارت ورننوتی. دروازه يې بيرته په ځان پسې وتړل او په ځينو کي وخوت. تر دهلېز تېر سوی و يوې لويې خوني ته ورغی. د دې خوني کړکۍ د بحيرې و خوا ته خلاصېدلې، يو نری تلاطم په بحيره کي ليدل کېږي او څپې يې د غاړې سره موښتې.

هندوستاني چي و لويې خوني ته ورننوتی نو سم دستي يې څراغ ولګاوه او پر چوکۍ باندي و يوه مېز ته کښېنوست، له جيبه څخه يې کاغذونه را وايستل او تر ډېر وخت پوري د هغو په لوستلو بوخت و، د مکتوبو تر مطالعې وروسته له چوکۍ څخه راولاړ سو او و يوې کړکۍ ته د بحيرې و خوا ته ورغی او ورو يې خلاص کړه. سر يې له کړکۍ څخه وايستلی و بحيرې ته يې په ځيل وکتل. تر څو دقيقو وروسته يې په رمز سره وټوخل. د بحيرې له خوا څخه يې نری شپېلکی تر غوږ سو. دې شپېلکي د ده تندی وغوړاوه، لږ څه يې په لوړ ږغ وويل :-

"درمهار! ته يې؟"

يو په يوه د بحيرې و غاړې ته يوه کوچنۍ کښتۍ راغله او يو کوچنوټی څراغ ولګېدی. د څراغ په خفيفه رڼا کي يو سړی ښکاره سو چي هغه هم هندوستاني و او د غه سړی درمهار نومېدی. کښتۍ د

بحیرې و غاړي ته ومښته او درمهار ځني راکښته سو او په هغسي لوړ ږغ یې وویل :-

"محترم راجا ! درغلم".

وروسته د عمارت و دروازې ته ور رهي سو. هندوستانی سړی هم د ځینو له لاري راکښته سوی دروازه یې ورته خلاصه کړه درمهار داخل سو او دروازه یې ژر بنده کړه په ګډه د ځینو له لاري و هغه لویي خوني ته راغلل. هندوستانی سړی بیرته پر خپل ځای پر چوکۍ باندي د مېز و مخ ته کښېنوست او درمهار د ده و مخ ته د مېز پر هغه بله خوا پر چوکۍ کښېنوست. وروسته هندي سړي ورته وویل :-

"درمهار ! ووایه په خپل مرام کي بریالی سوې او که یه؟"

درمهار : "محترم راجا ! زه په خپل مقصد کي کامیاب سوم او ما هغه ځای چي په هغه کي د کمالي ګوند (احرار تورکان) ټولنه کوي کشف کړ".

هندی سړی : "ښه واقعه راته ووایه چي څنګه کامیاب سوې؟ وګورم څومره زحمت دي ګاللی دئ؟"

درمهار : "زه د قاضي کویي د محلې د یوه غریب سړي په توسط بریالی سوم او د هغه سرای پر دېوال هم وختم چي په هغه کي کمالیون غونډه کوي".

هندی سړی : "ته قاضي کویي ته هم تللی وې؟"

درمهار : "هوکې ! هغه سرای چي ما یې ذکر وکړ د بحیره مارمورا پر غاړه واقع دئ. په دې سرای کي د کمالي ګوند ټولنه کوي او دوی دا سرای د دې له پاره ټاکلی دئ چي دغه ځای له آستانې (استانبول) څخه څه واټن لیري دئ، او هیڅوک و دې خوا ته نه متوجه کېږئ".

هندی : "آیا ته کولای سې چې د کمالیونو د ګوند غرض او غایه معلومه کړې چې دوی څه مقصد لري؟"

درمهار : "هو کې ! ولي يې نه سم معلوم ولای. تاسي به د خپلي وعدې سره سم زما د دې خدمت ښه معاوضه راکړئ".

هندي سړي چې د درمهار وروستني الفاظ او جمله واروېدله نو يې وخندل او بيا يې ورته وويل :-

"درمهار ! مطمئن اوسه ستا د زحماتو او کوښښو به ښه معاوضه درکړه سي. ښه اوس نو کيفيت راته ووايه. ستا کاميابی زه خوشحال کړم او ډېر در څخه راضي يم".

درمهار چې د هندي سړي له تعهد او اظهاراتو څخه مطمئن سو او ويې ليدل چې هندی سړی په ډېر اشتياق او مينه د واقعاتو د اروېدو له پاره غوږ نيولی دئ نو يې وويل :-

"زما آغا مصطفی صغيره (د هندي سړي نوم دئ) دا زما له قوي څخه وتلې ده چې زه و تاسي ته ستاسي پر کاميابی لکه چې ښايي تبريک ووايم. يوازي ستاسي په متانت، فراست مدبرانه اقداماتو او لارښوونه زه کامياب سوم چې د آستانې د مسلمانانو پر جذباتو عبور حاصل او دوی خپل معتقد وګرځوم. ما د استانبول وګړي په دې متيقن کړي دي چې تاسي د هندوستان د خلافت کوميټي يو فعاله او خورا مينه درلوونکی غړی ياست. د استانبول وګړو تر دې يقين حاصلولو وروسته ستاسي څخه خورا لويي هيلي لري. هيڅوک تاسي د حال له حقيقت څخه خبر نه دئ. حتی اوس دوی دا ټينګ يقين لري چې تاسي د اسلاميه جامعې يو صحيح او صادق غړي ياست، محترم آغا ! لنډ عرض به و تاسي ته وکړم، چې اوس تاسي د دې مملکت د مسلمانانو پر جذباتو او احساساتو بشپړ اقتدار لاس ته راوړی دئ.

زه د جون په (۷) تاریخ په کښتئ کي سپور سوم او د (سرای بیروني) ښخه و (قاضي کوچي) ته وخوځېدم. هلته چي ورسېدم نو یو وطندوست تورک مي وموند چي هغه د شرق او اسلامي مسائلو سره ډېره مینه درلوده. ما د هغه سړي سره مینه ډېره ښکاره کړه او د هندوستان پر وینتوب او سیاسي وضعیت باندي مي خبري ورسره شروع کړې زه ډېر ورسره بې تکلف سوم او داسي مي ورته څرګنده کړه چي د هندوستان مسلمانان د خلافت د مسئلې سره ډېره علاقه او مینه لري او د خلافت په لار کي د قدر وړ اقدامات او اجراآت کوي. دې سړي زما و خبرو ته په ژوره مینه او توجه غوږ نیولی و. ما چي به د ده مینه او توجه په دې اندازه ولیدله نو په زړه کي خورا خوشحاله سوم او یقین مي سو چي دا سړی ما د خپلو جعلي خبرو په تور کي ونیوی. د ده سره مي خبري کولې او ورو ورو مي خبره د انقرې د تحریک و خوا ته راوګرځوله، دی د انقرې له واقعاتو څخه ډېر متاثر سو او جذبات یې پر ښور راغله، د حماست جوش بې طاقت کړ فوق العاده بریښ یې په سترګو کي ښکاره سو. ده و ما ته وکتل او وې ویل: وګوره په دې وخت کي سره د هغه چي د انقرې روابط د ټولي نړۍ سره شلېدلي دي خو بیا هم دغه د اسلام مینان د عالم اسلام خصوصاً د هند د آزادۍ له پاره څو مره زیار کاږي. که څه هم په هندوستان کي په کروړو مسلمانان سته لیکن تر اوسه هیچا زموږ سره مرسته بلکي د همدردۍ اظهار لکه چي ښایي نه دئ کړی. موږ (اصرار تورکان) تل خپل ټټرونه د هغو مظالمو په مقابل کي چي انګرېزان یې د شرقي مملکتو او هندوستان سره کوي سپر ګرځولي دي او هیڅکله مو د شرق د مصالح او فلاح له پاره له قربانۍ ورکولو څخه ځان نه دئ ژغورلی، حتی په دې لار کي د خپل زړه ټوکران او اولاد مو هم قربان کړي دي.

ما چي د دې سړي ديني ټينګار، اسلامي جوش او په عين حال کي سادګي وليدله نو ټينګ يقين مي سو چي دا سړی ضرور زما په دام کي لوېږي. ځکه اکثراً ليدل سوي دي متدين خلک د هغو خلکو په مقابل کي چي مذهبي عقيده يې خرابه وي ژر فريب خوري. په هر صورت ما د هغه سړي طبيعت فوراً درک کړ او د ده په وړاندي مي د تزوير دام وغوړاوه او د کماليونو (احرار تورکان) تعريف او توصيف مي شروع کړ او دا مي ورته ثرګنده بلکي وريقين کړه چي د ټوله عالم اسلام د کماليونو سره نه صرف همدردي لري بلکي ټينګ عزم يې کړی دئ چي د دوی سره همکاري وکړي ملا يې ټينګه وتړي. تر دې وروسته ما ستاسي نوم و ده ته ور واخيست او ورته و مي ويل چي وګوره څومره تکاليف او زحمتونه يې ګاللي له کوم ځای څخه و استانبول ته راغی چي د خپل ګوند خلافت له خوا هر ډول مرسته د انقرې د کماليونو سره وکړي او شپه و ورځ په دغه کار بوخت دئ. زه اميد لرم ژر به دی (مصطفی صغير) بشپړ همکاري د انترې د ګوند سره وکړي او په خپل مهم مقصد کي به کامياب سي.

دې تورک چي ستاسي نوم واروېد، تندی يې له خوشحالۍ سره وغوړېدی، وې خندل او ويې ويل :-

"بېشکه زمونږ دا مسلمان ورور (مصطفی صغير) عالم اسلام خصوصاً د توکرانو سره د زړه مينه او محبت لري او د دغي ميني په اثر له هندوستان څخه تر دې ځای پوري راغلی دی او غواړي چي د تورکانو د وطني جد و جهد له پاره کار وکړي او د هند د مسلمانانو او ترکانو تر منځ علايق زيات کړي، ټينګه همکاري وکړي دا هم رامعلومه ده چي دی په هندوستان، افغانستان، ايران او عراق کي د ښه رسوخ او اقتدار خاوند دئ؟ هر کله چي ما د خپلي خوا و ده ته پوره

اطمينان ورکړ نو ده اصرار وکړ چي د ده سره څو شپې تېري کړم. څکه چي دی هم مجرد و نو ما هم ورسره خوښه کړه او تر څو شپو تېرولو وروسته چي زما يقين سو دا سړی چي نوم يې (ذکي بک) و او زما اخلاص او محبت ورته څرګند او اوس پر ما بشپړ اعتماد لري نو يوه ورځ سهار مي د خبرو په ترڅ کي څني وپوښتل چي زه تر اوسه په دې نه يم پوهېدلی چي کماليون د څه مقصد له پاره د يونانيانو سره جنګېږي او د روس د بالشويکانو سره يې څه د دوستی تعلقات قايم کړي دي له دې څخه څه ګټه ده؟ آيا دا تعلقات څه ګټه هم رسولای سي او که يه؟

څکه چي ذکي بک خوراډېر دينداراو ساده واقع سوی و نو په دې زما د پوښتني په شا وخوا کې هيڅ فکر ونه کړ او هيڅ ډول تردد ورپېښ نه سو، څکه نو بېله تامل او څنډه يې راته وويل :-

"د کماليونو تورکانو دا ټوله زيار او هڅه اوس صرف د دې له پاره ده چي تورکيه د متحدينو له پنجې څخه خلاصه کړي او يو مستقل سلطنت جوړ سي او هم کوښښ کوي چي په مشرق کي د انګرېزانو رسوخ او اقتدار ته صدمه ورسوي، بلکي غواړي د انګرېزانو نفوذ محوه کړي. د دوی لومړی او مهم مقصد دغه دئ".

تر دې وروسته ذکي بک راته وويل چي په آستانه (استانبول) کي هم يوه پټه ټولنه سته چي راساً د کماليونو سره اړه او ارتباط لري او دا ټولنه شپه او ورځ د برطانيا د اقتدار او نفوذ په تباه کولو بوخته ده".

بيا ده د هغو خلکو نومونه راوښوول چي د دې ټولني غړي دي او دا يې هم راته وويل چي دی پخپله هم د دې ټولني يو غړی دئ. تر دې بيان وروسته ده زما څخه هم په ټينګه وغوښتل چي زه هم د دې ټولني يو غړی سم او و هغو مجلسو ته بېله شلېدلو او څنډ پيښېدلو په قاضي

کويي کي چي د متحدينو د عسکري نګرانۍ څخه ګوښه واقع سوی دئ د شموليت له پاره حاضر سم. ما هم ټينګه وعده ورسره وکړه. هر کله چي ما بشپړ معلومات له ده څخه لاس ته راوړل نو ما پښين مي له ده څخه رخصت واخيست او ورته ومي ويل چي زه د يوه کار له پاره ځم انشاء الله سبا به بيرته راسم او بيا به مصلحت سره وکړو. هر ډول چي ته مشوره راکړې هغسي اجراآت به وکړم او په ګډه به و دې اسلامي خدمت ته ملا وتړو. د ده څخه چي رخصت سوم او شپه مي په يوه هوټل کي تېره کړه. سبا د خپلي وعدې سره سم د بحيره مارمورا پر غاړه پر هغه ځای يعني د ذکي بک په کور کي مي د ده سره کتنه وکړه. دی زما له راتګ څخه ډېر خوشحال سو. مازديګر ما او دی د کوره راووتو او ورو ورو دوه په دوه د بحيره مارمورا پر غاړه چي هيڅوک نه وه په قدم وهلو مصروف سوو.

ما هم د بحيرې د غاړي له دې ښکلي منظرې څخه چي و مړي ته يې ژوند باخښه خوند اخيست. لمر ورو ورو شانه ورانه د لمر لوېدو خوا ته تی او وروستنۍ وړانګي يې د بحيره مارمورا پر خاموشو څپو لوېدلې، د مين او ميني د نا آرام زړه په څېر رېږدېدلې او داسي ښکارېدلې لکه چي څوک سره زر پر چا پاشي. هوا ټوله د شاوخوا د ګلانو په وږمو معطره وه. د بلي خوا د لمر طلايي وړانګي د آستانې د جوامعو پر لوړو منارو او قبو ځلېدلې. په دې وخت کي ما د ذکي بک سره د استانبول پر دې زړه وړونکو مناظرو باندي مذاکره کوله. لنډه دا چي موږ دواړه ورو ورو خبري سره کولې او له يوې محلې څخه و بلي محلې ته تلو څو هغه و قاضي کويي ته ورسېدلو.

قاضي کويي له موده څخه دومره ليري نه دئ، بلکي د موده په منځ کي واقع دئ. ذکي بک تر هغه ځای پوري و ما ته بيانات کول او

ما غوږ ورته نیولی و ، ځکه چي دی پخپله هم د کمالیونو له ډلي څخه و نو یې د هغو په شاوخوا کي معلومات راکول. که څه هم دا ټوله لار چي په تنګو او پراخو کوڅو کي تېرېدله خورا اوږده وه لیکن ځکه چي په خبرو اخته وو نو دومره تکلیف یې رانه کړ. هر کله چي و قاضي کویي ته ورسېدو نو ذکي بک و ما ته مخ راواړاوه او وې مسلو او د یوه عمارت د یوې کړکۍ و خوا ته چي د څراغ خورا ضعیفه رڼا ځني راوتله اشاره وکړې وې ویل :-

"زما عزیز ملګرې ! دا هغه سرای دئ چي په هغه کي د کمالیونو د ګوند ملګري ټولنه کوي".

د ذکي بک دې وینا زه وربېږدولم خورا ډېر کوښښ مي وکړ چي د خپل صورت د رېږدېدو مخ ونیسم او زیار مي وایست چي ذکي بک زما په اضطراب پوه او پر ما بد ګمان نه سي او زما ټوله کړه او زحمات برباد نه سي. ځکه نو فوراً مي وخندل او ومي ویل :-

"څه مبارک سرای دئ چي د ملت او وطن د آزادۍ د جد و جهد د وګړو د ټولني او مشورې له پاره وقف دئ".

په دې وخت کي لمر لوېدلی و او تکه توره تیاره هري خوا ته غوړېدلې وه. د شرق او جنوب و خوا ته بحیره مارمورا ، باسفورس، دردانیال او بحیره اسود د خپلو ژورو تورو اوبو سره باډاسکي وهلې او یو فوق العاده تلاطم پېښ و. ځکه چي ماښام سوی و او د ښار و اهالیو ته د ګرځېدلو اجازه نه وه، ټوله وګړي په خپلو کورو کي په خاموشۍ سره په خپلو کارو او استراحت مصروف وه. ما هغه سرای په خورا دقت او ژوره کتنه سره وکوت او نښانې مي کړ. دا موقع ما د خپلو مقاصدو و لاس ته راوستلو له پاره ډېره مناسبه وموندله او غوښتل مي ځان د ذکي بک څخه خلاص کړم، ځکه ده و ما ته خورا

مهم اسرار ویلي وه او په عوض کي یې اصرار درلود چي اوس نو باید زه یو جرم وکړم څو د ده اعتقاد پر ما ډېر ټینګ سي. نو په دې سبب ما ټینګه اراده وکړه چي زه باید هرو مرو ذکي بک مړ کړم. ځکه که دی ژوندی وي نو ممکن دئ څه شکوک ورته پیښ سي او زما اسرار ښکاره نه سي. تر دې ټینګ عزم وروسته ما و ذکي بک ته ویل راځه چي د یو څو دقیقو له پاره د بحیره مارمورا پر غاړه وګرځو او له دې ښه هوا او موسم څخه استفاده وکړو. ذکي بک هم زما خواهش ومانه او دواړه د قاضي کویي څخه د بحیرې و غاړې ته راغلو. په دې وخت کي سپوږمۍ راوخته او تیاره ځایونه یې روښانه کړل، لیکن سره د هغه ما خپل عزم پرې نښود، موږ دواړه ورو ورو د بحر و غاړې ته نزدې سره تلو څو و یوه داسي ځای ته راغلو چي د سړک پر هغه څنډه چي و بحیرې ته ورڅرمه وه یوه باغي چوکۍ پرته وه. ما د ذکي بک څخه د یو څو دقیقو له پاره د کښېنستلو غوښتنه وکړه، ده هم راسره خوښه کړه او دواړه مخ د بحیرې پر لور پر چوکۍ کښېنستلو. په دې وخت کي زموږ په شا و خوا کي هیڅوک نه وه. د بحیرې د باد اسکو په سبب ږغ نه اروېدل کېده. ما دلته د ده سره خبري شروع کړې او دی مي بالکل غافل کړ، هر کله چي بشپړ یقین مي سو چي دی بالکل غافل دئ نو په یوه پلا مي ور حمله کړه او د ده ستونی مي په دواړو لاسو داسي ټینګ ونیوی او کښېمیکښ چي فوراً یې ساه وپېچله سوه. څو کلکي خپې مي ټوري ورکړې. په ظرف د څو دقیقو کې ساه وختله، د کوټې کیلۍ مي د جیبه څخه وکښله وروسته مي پر اوږو واخیست او د بحیرې و باد اسکو وهونکو اوبو ته مي وسپاره. د بحیرې تند و څپو د ده مړی یوووړ، زه مطمئن سوم ګواکي ما هیڅ د وژلو ارتکاب نه و کړی.

تر دې اجراآتو وروسته زه په بې غمه زړه بیرته و قاضي کویي ته

راغلم او ځان مي و هغه سراى ته ورساوه چي په هغه کي د کمالي ګوند اعضاو غونډه کوله. تقريباً نيمه شپه وه. زه د شا له لاري و هغه باغ ته ورواوښتم چي نوموړى سراى پکښي واقع و او بيا په يوه لو ونه کي چي و کړکى ته مخامخ وه وختم له ښه مرغه د دغي کړکى هنداري ماتي وې او د څراغ په رڼا کي دغه کوټه ښه ترا ښکارېدله، ما وليدل چي کماليون يو يو غلى، غلى راتى او په سراى به ورننوتل. زه تر ډېره وخته پوري په ونه کي پټ ناست وم او د دوى مراقبت مي کاوه. تر يوه ساعت وروسته دوى و دغي لويي کوټې ته راغلل او مجلس يې شروع کړ. ما د دوى ټوله اجراآت وليدل او بشپړ مي يقين سو چي دا هغه ډله ده چي موږ يې په څرک وهلو پسې يو. بيا له هغه ځاى څخه مي ځان د ذکي بک و کوټې ته راورساوه. شپه مي هورې تېره کړه او سهار د سپېدو چاودلو سره له هغه ځاى څخه راووتم. دوې ورځي مي په هوټل کي تېري کړې او د کماليونو د ډلي نور معلومات مي پسي بشپړ کړل او نن ماښام له هغه ځاى څخه په کښتۍ کي را رهي سوى دا دئ تاسي ته مي ځان راورساوه. او س زه په خپله وظيفه کي کامياب يم او د کماليونو ټوله کيفيت مي لاس ته راوړى دئ". دا يې وويل او پټه خوله سو او د مصطفى صغير و مخ ته يې په ځير وکتل.

په دې وخت کي د مصطفى صغير بڼه بل رنګ سوې وه. صورت يې سره رېږېدى او په ډېره بېتابي سره به په چوکۍ کي يوې خوا او بلي خوا ته کېدى، ګواکي له يوې خوا دى له دې کاميابۍ څخه خورا خوشحال دئ او د بلي خوا د سړي د وژلو څخه متاثر ښکاري. درمهار چي پټه خوله سو نو مصطفى صتير خورا بېتابه سو او په لوړ ږغ يې و درمهار ته وويل:-

"ولي پټه خوله سوې نور بيان وکړه (مسټر نيلسن) چي په دې

ښار کې د استخباراتو او جاسوسۍ د ادارې رئيس دئ که چيرې تا خپل خدمت په ديانت او صداقت سره وکړ نو تا ته به ښه معقوله معاوضه او مکافات درکړي، ښه بيا نو څه وسو؟"

درمهار چې مصطفى صغير بېتاب ومونډ نو يې وويل :-

"د استانې (استانبول) د کمالي ټولنې مقاصد او اغراض کټ مټ د انقرې د ټولني په څېر دي، يعني دوی غواړي په عالم اسلام کې د برطانيا پر خلاف نفرت او بېزاري پيښه کړي او دوی له انګرېزانو څخه متنفر کړي. د آستانې کمالي ټولني دا ټينګه اراده کړې ده چې دوی به په استانبول کې و خپلو تبليغاتو او پروپاګنډ ته ادامه ورکوي او دلته به د انګرېزانو د برخلافی مواد سره راغونډوي او د فتنه و فساد اور به لګوي. ما صرف تر اوسه دومره معلومات لاس ته راوړي دي او اوس غواړم تر څو ورځو پورې و قاضي کويي ته ور نه سم ځکه د ذکي بک د مفقودی په سبب هلته يو هنګامه پيښه ده".

د درمهار پر وروستنی جمله مصطفى صغير ومسل او په عين حال کې د ذکي بک قتل دی متاثر کړ او په پای کې ورته وويل :-

"کشکې تا دا سړی نه وای وژلی، د سړي وژل خورا بد کار دئ او ټوله عمر د قاتل روح تر فشار لاندي او مضطرب وي".

که څه هم مصطفى صغير يو مجسم شيطان او د مکر و فرېب يوه ټوټه وه او د خپلو مقاصدو و لاس ته راوستلو له پاره هر ډول بد کارې جايز ګاڼه ليکن د قتل او وينو تويولو څخه يې ښه نه راتله. تر ډېره پورې پټه خوله ناست و او په فکر کې ډوب و، په پای کې و درمهار ته مخ راوګرځاوه او وې ويل :-

"زه ستا له کاميابی څخه ډېر خوښ يم او تشکر کوم سر له سبا څخه به زه هڅه وکړم چې زه هم د دې ټولنې غړی سم. ښه دئ اوس ته

ولاړ سه او د سلطان د ماڼۍ پلټنه وکړه او څار کوه چې څوک تګ راتګ کوي؟"

درمهار په ادب سره و مصطفی صغیر ته سر ټیټ کړ او د وره و خوا ته رهي سو، مصطفی صغیر بیا غږ پر وکړ او وې ویل :-

"و درېږه ! نه غواړم چې اوس تا خالي لاس ولېږم ځکه یو مهم خدمت دي کړی دئ اوس به تا ته یو لږ څه مکافات درکړم او بیا به آینده ګورو".

دا یې وویل او مصطفی صغیر له چوکۍ څخه ولاړ سو. تجورۍ یې خلاصه کړه او څو دانې پونډونه یې را ایستلي و درمهار ته یې ورکړه او وې ویل :-

"دا واخله ولاړ سه په خپل کار بوخت سه".

درمهار پونډونه ځني واخیستل، تشکر یې وکړ او ولاړ.

د ده تر تګ وروسته مصطفی صغیر پر چپرکټ باندي وغزېدی او د درمهار پر بیاناتو او راپورټ یې غور شروع کړ. د ذکي بګ د وژلو واقعې دی ډېر مضطرب کړی و او هره هره پلا یې تاسف کاوه چې یو بېګناه سړی چې جرم یې صرف دومره و چې و اسلامي پروپاګنډ ته یې ځان ورنږدې کړی و او په اسلامي تحریک کې ډېره دلچسپي اخیسته ووژل سو. لیکن د ده دا اضطراب تر ډېره پوري پاته نه سو او نورو افکارو غلبه پر وکړه او بلي خوا ته یې بوت، تر څو دقیقو وروسته له چپرکټه ولاړ سو کښته ولاړ او د سرای دروازه یې وترله او بیرته راغلی له کړکۍ څخه یې د بحیره مارمورا و خوا ته وکتل. د درمهار کښتۍ له ځنډي څخه رهي سوې وه او د بېروني سرای څخه تېره سوې د باسفورس و خوا ته چې هلته شاهي ماڼۍ وې خوځېدله، مصطفی صغیر چې د درمهار کښتۍ چې په تېزي سره و

هغي خوا ته تله وليدله نو يې ومسل او د ځان سره يې وويل :-
"په روپو له انسان څخه څه کارونه اخيستل کېږي، دا سرکوزی شی پر ديني همدردي او مذهبي جذباتو هم غالب گرزيلای سي. حتی په بشر کي ښه خلق، مروت، انسانيت او طبيعي همدردي هم وژني".
وروسته مصطفی صغير له کړکی څخه و چپرکټ ته راغی او پر وغزېدی او په داسي شېرين خوب بيده سو چي گواکي ده کوم جرم نه دئ کړی او نه د ذکي بک د وژلو په جرم کي د درمهار سره شرکت لري.

دوهم فصل

مصطفی صغير

په انگلستان کي داسي مکتبونه او لېسې سته چي په هغو کي د پروپاگنډ (تبليغ او اشاعت) تعليم او تدريس کېږي. د دې کار له پاره تر ټولو لو لېسه په لندن کي ده چي په هغه کي په مشرق کي د پروپاگنډ کولو مخصوص اصول ورښوول کېږي او په دې لېسه کي صرف هغه کسان شاملېدلای سي چي د شرقي اقوامو په مختلفو مذهبو او عقايدو بلد او د هغو د قبايلو په هر ډول عاداتو، عنعناتو او خواصو بشپړ معلومات ولري.
مصطفی صغير د (۱۹۰۹) عيسوي کال دمخه د هندوستان په اسلامي محمديه عليگړهـ فاکولته کي تعليم کاوه. دی له دې

فاکولتې څخه ووت او د اعلی تعلیم کولو په نسبت و انګلستان ته وخوځېدی. لندن ته چي ورسېدی نو د ځینو لوړو انګرېزانو سره یې چي د هغو په جمله کي مانټېګو د هند وزیر هم و، لیدنه وکړه او له هغو څخه یې غوښتنه وکړه چي د ده سره یعني مصطفی صغیر سره مرسته او معاونت وکړي چي دی د آکسفورډ په پوهنتون کي د تعلیم حاصلو له پاره شامل سي او کوښښ وکړي چي دی خپل تعلیم د آکسفورډ په پوهنتون کي د انګلستان د حکومت په پیسو وکړي. خورا ډېر زیار یې وایست، د انګلستان د ډېرو لوړو خلکو دروازې یې وټکولې، څو په پای کي دی په خپل زیار کي کامیاب سو او د انګلستان د حکومت په مصرف د اکسفورډ په پوهنتون کي د تعلیم اخیستلو له پاره شامل سو.

مصطفی صغیر درې کاله په اکسفورډ کي تعلیم وکړ، تر هغه وروسته د انګلستان حکومت و ده ته تحریک ورکړ چي دی د لندن و هغه فاکولتې ته ور ولېږي چي په هغه کي د پروپاګنډ کولو د اصولو تعلیم ورکړه کېږي. هغه و چي ده هم دا خبره خوښه کړه او نوموړي فاکولتې ته ور ولوېدی. هر کله چي ده دا فاکولته ولوستله او فارغ التحصیل سو نو د انګرېزانو حکومت دی فوري په یوه مهم کار وګماره. دا د (۱۹۱۴) عیسوي کال واقعه ده. دا هغه وخت و چي د دنیا لومړی لوی جنګ موښتی و او د مشرق او مغرب وچ و لانده یې سوځل، د جنګ لمبې هري خوا ته را اخرخېدلي وې.

د مصطفی صغیر دې ماموریت په هغه مهم کار اړه درلوده چي په سویټ زرلینډ کي نوی په وجود راتلونکی و، د نوموړي مملکت د جینوا په ښار کي تورکانو غوښتل چي یوه ټولنه جوړه کړي، لیکن د دې ټولني مقصد او غایه نه وه معلومه. ځکه نو د انګلستان حکومت

د دې کار له پاره مصطفی صغیر وټاکه. مصطفی صغیر چې په دې ماموریت مقرر سو نو یې لومړي خپل نوم واړاوه او د هند د مشهور زعیم او رهنما مولانا محمدعلي نوم یې پر ځان کښېښود او جینوا ته وخوځېدی. هلته چې ورسېدی نو یې فوراً د هند د نماینده په نامه ځان و دغه ټولني ته داخل کړی غړی یې وګرځېدی، تورکان د ده سره د مینې او محبت او اخلاص له لاري وړاندي راغلل. ده هم د منافقت پوښ پر ځان غوړولی خپله ژوره مینه یې و دوی ته ورڅرګنده کړه او تل به یې کوښښ کاوه چې خپل جعلي زړه سوی، مینه او همکاري په حقیقي ډول سره ور وښیي. په پای کې په منافقت سره ځان ډېر ور نزدې کړ او د تورکانو د دې ډلې اسرار یې لاس ته راوړل، او د هغه بشپړ اطلاع یې د انګلستان و خارجه وزارت ته ورکړه. د اروپا د جنګ په پای کي چې متحدینو د تورکیې پلازمېنه آستانه (استانبول) لاندي کړ او د دوی عساکر د دې اسلامي مملکت په مهم ښارکي خپاره سول، نو په انقره (د تورکیې اوسنۍ پلازمېنه) کي د تورکیې وطن دوست وګړي او اشخاص چې مشر یې مصطفی کمال پاشا و سره راغونډ سول او دلته یې یوه ټولنه د (احرار تورکانو) په نامه جوړه کړه، دې ټولني خپل اجراآت شروع کړه. انګرېزان بیا مشوش او مضطرب سول او بیا یې خپل دوست او نمکخور مصطفی صغیر راوغوښت او یو مهم خدمت یې ور وسپاره، یعنی دیې یې و آستانې ته ولېږه چې هلته تللی د ټولو هغو اجراآتو چې د انګلستان پر خلاف کېږي معلومات لاس ته راوړي او مفصله اطلاعات یې د انګلستان و حکومت ته ورکړي.

مصطفی صغیر چې استانبول ته ورسېدی نو تر ټولو لومړی یې د آستانې د وګړو په وړاندي د خپلي تقویٰ، طهارت او د افکارو بې

آلایشۍ تظاهرات وکړه. هر ځای به یې د ترکیې په طرفداري کې وینا وي کولې او اکثراً به و جامعګانو او مسجدو ته حاضرېدی او تبلیغات به یې کول. د ترکانو په خصوصي مجالسو کې به یې شرکت کاوه او خپله همدردي او مینه به یې څرګندوله. تل به یې د انګرېزانو څخه د نفرت اظهار کاوه او خپل بغض او عداوت به یې نسبت و دوی ته ښکاره کاوه. په لږ مدت کې خپل نفوذ د جعلکارۍ له لارې په ترکانو کې خپور او ټینګ کړ. د ده دا جد و جهد او د خلوص او صداقت اظهاراتو د استانبول په ټولو وګړو کې داسې موثر واقع سو چې نه د عوامو او نه د متوسطي طبقې څخه و هیچا ته د ده په مینه او محبت او صداقت کې شبه ورپیښېدله. هر څه چې ده ویل اهالیو پر هغه اعتماد او یقین کاوه. مصطفی صغیر یوازې خبرې نه کولې، بلکې د ترکیې د ملي او مذهبي انجمنو سره به یې مالي امداد او مرستې هم کولې او د ترکیې د بې کورو او پناه ګزینانو او بېوزلو سره به یې معقول اعانت کاوه.

مصطفی صغیر په لږ مدت کې د استانبول پر مسلمانانو بشپړ اقتدار حاصل کړ. په هر ځای کې وګړو په ورین تندي و ده ته هرکلی وایه. تر دې موقعیت موندلو وروسته ده کولای سوای چې د عموم اهالیو افکار په سهولت سره ځان ته معلوم او و خپل مرکز ته یې اطلاع ورکړي. چنانچه تر دې کامیابۍ وروسته د مصطفی صغیر خپل اجراآت شروع کړه او ځیني معزز ترکان یې خپل همفکره کړل او دوی یې د انګرېزانو د جاسوسۍ په هغه اداره کې چې په استانبول کې د نیلسن په مشرتوب کې پټه دائره وه شامل کړل.

مصطفی صغیر د استانې په بک اوغلو کې یو ښکلی او نفیس عمارت په کرایه اخیستی و چې مخ یې د باسفورس و خوا ته و. پر ته له

دې یو بل کوچنی سرای یې هم کرایه کړی و. دا سرای د سلطان احمد د جامع او آیاصوفیه د جامع تر منځ واقع و.

د بک اوغلو عمارت ده د خپل ملاقات، د دوستانو د راتلو او لیدلو او مذاکرو او صحبت له پاره مختص کړی و، او په کوچني سرای کي به دی په خپلو پټو او نامعلومو اجراآتو او افعالو بوخت و. په آستانه کي مصطفی صغیر د یوه متمول سړي په ډول ژوند کاوه، او خورا ډېر مصرف یې درلود ځکه د انګرېزي حکومت له خوا و ده ته د دې مصارفو له پاره کافي منظوري ورکوله کېده. د ده زیاتره مصرف په خیریه کارو کي د مرستي ورکولو له درکه څخه و.

د ده د فوق العاده مصارفو په سبب د اېلري د اخبار مدیر فرید جاوید هم د ده سره ورګډ سوی و. فرید جاوید د مصطفی صغیر په خبرو غولېدلی و او دی یې یو تنګیالی او د اسلام او مسلمانانو یو همدرد او غیر غوره کوونکی ګڼلی، د زړه له کومي یې معتقد سوی و او تر دې اندازې یې د خپل اقتدار واګي و مصطفی صغیر ته سپارلي وې چي هري خوا ته چي به یې غوښتل و ده ته یې حرکت ورکاوه او په ابتداء کې په غیر شعوري ډول سره د ده په ذریعه ځیني کارونه کول.

یو بل سړی چي عزت افندي نومېدی هم د مصطفی صغیر سره د ده په کارو کي مرسته کوله. دا سړی پخوا د بغداد د ښاروالۍ او د رئیس معاون و. مصطفی صغیر دی په استانه کي د کمالیونو د حرکاتو او جد و جهد پر تعقیب کولو مامور کړی و. دا و د مصطفی صغیر د ژوند لنډه سوانح او وظایف چي په استانبول کې د استېدلو تر ورځو پوري کړی و.

سره له دې چي د ده ژوند د اسرارو ډک او یوه معما وه لیکن بیا هم اکثرو وګړو دی یو مخلص مسلمان ګاڼه، د بلي خوا تهوله پر دې

متفق وه چي مصطفی صغیر یو غښتلی او توریالی سړی دئ او ګردو دا عقیده درلوده چي دی و خوږا مهمو او لویو کارو ته ګوتي ورنږدې کوي او په زښت صبر او استقامت هغه تر سره کوي او په دې خصوص کي هري معرکې ته ورد مخه کېږي او په هغه کي بریالی ګرځي، د استانې ټولو مسلمانانو دا عقیده درلوده چي دی د نړۍ د هغو نوابغو څخه دئ چي د خپلي ارادي قوې په سبب یو خورا مشکل کار هیڅ نه ګڼي او پر هغه بری موندي، لیکن سره د دې محضي ژوندون چي د اسرارو پټي خزیني یې درلودې خو بیا یې هم ځیني متردد افکار درلودل. که څه هم ده په خپل نمایشي او مصنوعي ژوند سره نور خلک غولول او خپل ژوند یې په خطر کي اچولی و بیا یې هم خپل د ژوند سره ډېره علاقه درلوده او خوښاوه یې او دا ځکه چي دی هم یو انسان و. انسان کله کوم شی خوښوي او کله تاوان هم ګالي، ګاهي اذیت همویني. کله د دردناکي واقعې څخه متاثر کېږي هم. حتی د ده سترګي د تکلیف او اذیت په اثر له اوښکو ډکي سوي څو څاڅکي هم توی کړي.

مصطفی صغیر د یوې تورکۍ پېغلي نجلۍ سره چي نوم یې (جنان) و مینه درلوده او دی به خپله دې مینه کي تل ډوب و او د آینده ژوند تصورات به یې تل په دماغ کي ګرځېدل او د خیال په عالم کي به یې ځان بریالی باله. لیکن په حقیقت کي د ده دا مینه بالکل یو طرفه وه، ځکه چي جنان د ده منحوس رنګ نه خوښاوه او دا یې په زړ پلا ښه تره ګڼله چي د مصطفی صغیر په نسبت چي په آستانه کي خلکو یو بد ای سړی او راجا باله د خپل قوم د یوه خوار سړي سره واده وکړي. که څه هم د مصطفی صغیر زړه هغه وخت هم چي دی په آستانه کي د جاسوسۍ او استخبارېې پر کار مامور و د یوې رېګني مځکي په څېر له هیڅ شي څخه نه متاثره کېدی او د دې صلاحیت یې نه درلود، لیکن

د محبت او میني اوبو د ده دا رېګنه او ښه مځکه یو چمن ګرځولی و، او لکه چي د سیند او بحر پر غاړه خود رویه چمبېلی راشین سوی او په هوسایي سره هري خوا ته خپلي رېښې ځغلوي او لوی بوټی ګرځي. دغه ډول د جنان د میني بوټی د ده د زړه په ښاره او رېګنه مځکه کي رېښې نیولې، د الفت تنې وده وکړه.

که څه هم جنان د مصطفی صغیر څخه نفرت درلود او غوښتل یې له ده څخه تل لیري وي، لیکن کله کله به د مسکنت او خوارۍ په سبب مجبوره سوه چي د دې تور رنګ سړي مصطفی صغیر سره په ورین تندي ملاقات وکړي.

په حقیقت کي جنان د یوې لویي کورنۍ نجلۍ وه، لیکن او س د دې په کورنۍ کي هیڅ نارینه هم ژوندی نه و پاته سوی، ځکه ټوله نارینه یې په لومړي لوی جنګ کي و شهادت ته رسېدلي وه.

مصطفی صغیر تر حد ډېر د جنان احترام او مراعات کاوه، د دې د مصارفو له پاره به یې خورا ډېر مبلغ ورکاوه او د دې څخه به یې نور هیڅ غوښتنه نه کوله، بلکه دې چي د ده سره په بې تکلفۍ ملاقات وکړي او د خپل برېښنا په څېر مسلو سره د ده په دام کښېوتلی زړه ته چي لکه بسمل تپېږي تسکین ورکړي.

جنان د باسفورس پر غاړه په یوې ښکلي ماڼۍ کي سکونت درلود، چي مخ یې ټوله زینتي تاکویټ و، د ماڼۍ کټارې هم په زینتي بوټو پوښلي وې، د مصطفی صغیر کور هم د جنان و ماڼۍ ته نږدې واقع دئ، حتّی اکثراً مصطفی صغیر د خپلي کړکۍ څخه د جنان د ماڼۍ لوړي کړکۍ په خورا هوسایي سره ویني او کله کله د ماڼۍ په یوه کنج کي جنان ویني چي د خپلي باغچې د ګلابو بوټو ته هغه وخت چي شبنم خپلي روڼې مرغلري د ګلابو پر پاڼو د دې د راتلو په استقبال

پاشلي وي او به ورکوي.
مصطفی صغیر د هغه تقرب حاصلولو له پاره چي د ده یوازینی آرزو چي د جنان د واده څخه مراد ده تر سره سي خورا ډېر کوښښ کوي، لیکن ترا وسه پوري په خپل مقصد کي ناکام دئ او هر کله چي مصطفی صغیر و دې ته د خپلي میني او محبت اظهار وکړي نو دا تل په ښکاره په جواب کي ورته ووایي چي د دې ضعیف او کمزوره زړه تر اوسه په دې زیار کي دئ چي مصطفی صغیر وپېژني او تر اوسه هغه وخت نه دئ رارسېدلی چي دا د ده سره د واده کولو قول وکړي، د دې رد جواب ورکولو سره سربېره مصطفی صغیر نا امید سوی نه و، ځکه چي ده دا یقین درلود چي یوه ورځ به واده وکړي.
که څوک وغواړي چي د جنان د زړه کیفیت ورمعلوم او په دې پوه سي چي د دې مرموز سړي (مصطفی صغیر) په خصوص کي دا څه افکار لري نو د دې له دې حزم او احتیاط څخه به یو څه ورته وبرېښي. جنان ډېري خبري په زړه کي درلودې او د مصطفی صغیر و څو نکاتو ته خورا ډېره متوجه وه. یو له هغو کارو څخه چي جنان ځان ته معلوم کړی و د شپې په تیاره کي د جاسوسانو ملاقات و چي دوی به د مصطفی صغیر سره کاوه. دې وضعیت جنان ډېره مشکوکه کړې وه او پر مصطفی صغیر یې هیڅ ډول اطمینان نه راتی. دغه سبب و چي جنان تل خپل ځان له ده څخه ژغوره او هر کله چي به دا له ښار څخه و خپل کور ته راغبرګېده نو به ضرور و هغه سړک ته راووته چي بحر یې پر غاړه واقع و او چي د دې ستر ګي به د مصطفی صغیر په کراهي عمارت او د استوګي پر ځای ولګېدې نو بې اختیاره به یې د ځان سره وویل:-
"ممکن دئ دا سړی (مصطفی صغیر) په یوه وخت کي هم جلاد

وي او هم محسن. د ده د ژوند طرز او سري اجراآتو زه د ده په نسبت مشکوکه کړې یمه او زه دا سړی جاسوس ګڼم".

هر کله چي به جنان هوا خوري ته ولاړه او وروسته به و خپل ځای ته راغله نو د مصطفی صغیر پر اسراره ژوند به دا خورا متاثره ګرځولې وه او افکار به یې تل د دې معما د حل له پاره و یوې خوا او بلې خوا ته متلاشي ګرځېدل. د ډېرې پرېشانۍ په سبب به آخر د ګلابو د بوټو و چمن ته چي د دې د عمارت د باغ یوه ښکلې برخه وه راغله، آیا تاسي داسي مځکه لیدلې ده چي د قسم قسم ګلانو د بوټو مرکز دئ؟ آیا داسي مقام مو لیدلی دئ چي د هغه قیمتي آثار د انسان فکر د شعر د جمال و خوا ته راکښېباسي؟ آیا تاسي داسي ښار لیدلی دئ چي د اروپا او شرق د صنایعو د اختلاط مرکز ګرځېدلی وي. دا ښار او مځکه د جنان ښکلی وطن او هیواد او مسکن د استانبول ښار دئ. دا هغه ځای دئ چي د مسلمانانو د یوه باعظمت سلطنت مرکز دئ او له دغه ځایه څخه اسلام په اروپا خصوصاً په شرقي اروپا کي پر مخ تللی خپور سو. هو د دې ځای د خلیج او به تر اوسه د اسلام د فاتحینو کارنامې د خپلو څپو په ژبه و عالم ته لولي. د دې ښار ښکلې منظمې او باعظمته ماڼۍ او منظم عمارتونه د مارمورا د بحیرې پر غاړه و هر سړي ته د اسلام عظمت ور په یادوي.

په هغه شپه چي د رمهار په خپله کښتۍ کي کښېنستلی د شپې په تیاره کي د قاضي کوېي و خوا ته رهي سو. مصطفی صغیر تر یوه داسي اوږدې بیدارۍ چي ثمره یې د یوه بېګناه مسلمان وژل و په یوه ژور خوب بیده سو. دی پر یوه نرمه بستره پروت په ژور خوب بیده و او په خوب کي د ښکلې جنان چي خورا ساده طبیعته واقع سوېده د زړه وړونکې څېره ویني په خوب کي په خورا محترمانه الفاظو و جنان ته د

خپلي ميني اظهارات کوي او له هغې ځخه په خورا عجز او زاري د واده کولو قول غواړي. په حقيقت کي د ده دا شېرين او له لطفه ډک خوب د واوري و هغه ته وکره او يا د شبنمو و هغو ځاځکو ته ورته دئ چي تر سهار پخوالي يې تشکيل او د لمر ځلېدونکو وړانګو يې په خپلو څو دقيقو ځلېدلو سره محوه او نابود کړي.

په پای کي مصطفی صغير د خپل پرله پسې خوب ليدلو ځخه راويښ سو، ليکن يو مخصوص کيف او خوند يې اخيستی و. له چپرکټه ولاړ سو، لاس او مخ يې پرېولل او خپل لباس يې تبديل کړ او له هغه مخصوص او پټ ځای ځخه د استانبول د بحيرې د غاړې و لوی واټ ته راووت. دی ورو ورو رهي و او عزم يې کړی و چي بک اوغلو ته ولاړ سي او له هغه ځای ځخه د جنان و ليدو ته ورسي او هرومرو نن د جنان سره ملاقات وکړي.

هر کله چي مصطفی صغير و لوی واټ ته راووت نو په يوه ګاډي کي سپور سو او د بک اوغلو و خوا ته په دې نيت رهي سو چي هلته و نيشان طاش ته چي د جنان کور په دغه محله کي و ورسي، او له هغې سره ملاقات وکړي. دی ټوله لار د خپلي محبوبي په افکارو کي ډوب و، د ده محبوبه جنان يوه داسي متينه او وطندوسته پېغله وه چي د ده د تعارف له وخت ځخه يې تر نن ورځي پوري يوه دقيقه هم و ده ته د ميني او محبت په نظر نه وه کتلي او نه يې د ميني اظهار ورته کړی و. مصطفی صغير د جنان د ميني په افکارو کي داسي ډوب و چي خپل هغه جهنمي افعال او افکار يې چي دی په هغه سره مامور و هېر کړي وه.

لمر دغه دئ چي راختلی دئ. آسمان شين او نری هوا چلېږي او د بحيره مارمورا په اوبو کي کوچني کوچني ځپې پيدا کوي، دا ځپې

کله ورو او کله لږ څه تندي د بحیرې و غاړې ته ځان راورسوي، د ساحل له ډبرو سره خپل سرونه وهي چې له دې تصادم څخه لطیفي نغمې پورته کېږي.

مصطفی صغیر د جنان په فکر کي ډوب په ګاډي کي سپور دئ، ګاډی هم ورو ورو د بک او غلو څخه تېره سوې د (نیشان طاش) و هغې برخي ته ورسېدله چي د بحیرې پر غاړه واقع ده، دلته مصطفی صغیر له خپلو ژورو افکارو څخه راوینس سو او ګاډي وان ته یې امر ورکړ، هر کله چي و هغه عمارت ته ورسېږي نو ګاډی دي ودروي. ګاډی چي و هغه ځای ته ورسېدله نو ودرېدله، دا عمارت چي یوه د ګلابو ښکلې باغچه لري د جنان کور دئ. مصطفی صغیر له ګاډي څخه کښته سو او ګاډي وان ته یې پیسې ورکړې او رخصت یې کړ او پخپله ورو ورو د عمارت د لویې دروازې و خوا ته چي خلاصه سوې وه رهي سو. آهسته یې دروازه نیمکښه کړه او په باغ ته داخل سو. د ده زړه لکه پرې کړی سر غورځېدی او د خپل زړه دربهار یې پخپلو غوږو اورېدی. ورو ورو د باغ پر سړک د عمارت و خوا ته رهي و. هر قدر چي پر مخ تی نو ګنه کله به یې په بدن کي رښکه پیدا سوه او پښې به یې مړې سوې. لیکن بیا به ده کوښښ وکی چي خپل زړه ته ډاډ ورکړي او خپل بحراني وضعیت اصلاح او پر هغه باندي کنټرول حاصل کړي. یو څو دقیقې د سګرېټ څکولو په پلمه ودرېدی، او له جیبه څخه یې سګرېټ را وایستی ویې لګاوه، دلته یو څه اطمینان ورته حاصل سو.

په دې وخت کي جنان د خپلو ګلابو په باغچه کي ګرځېدله او مړاوي ګلاب یې په غیچي پرې کول او نوري بېدرکه ښاخلې یې ځني وهلې، ځیني غوټۍ غوړېدلي وې او ګل ګرځېدلي وې، د خپلي ښکلا ننداره یې د قدرت د حسن و مینانو ته ښکاره کول، ځینو غوټیو لا د

پېغلو په څېر خپل حسن او ښکلا د پاڼو په پلو کي نغاړلې وه او د سهار ورمې به د پر راڅرخېدلو شنو پاڼو سرونه د جگۍ او زارۍ کوونکو مينانو په څېر دې خوا او هغې خوا ته کاږه واږه کول. ښکلې جنان ساده لباس اغوستی و. او له يوه بوټي څخه و بل بوټي ته ورو ورو ورځي. جنان په دې شنه چمن کي د گلانو تر منځ داسي ښکاري، لکه کومه شاپېرۍ چي د سهار له خوا د هواخورۍ په نيت پر دې مځکه راکښته سوې او دا د گلابو باغچه يې خونښه کړې وي. جنان هم د گلابو د گلانو په ننداره کي محوه ده او په خورا فرحت سره د هغو د ښکلا څخه خوند اخلي.

مصطفی صغير چي خپل سگرېټ ولگاوه، نو شاوخوا يې په باغ کي سترگي ورغړولې. ځکه دی پوهېدی چي په دې وخت کي جنان د خپل عادت سره سم په باغ کي گردش کوي او د خپلو گلانو د پالني په ترڅ کي ننداره کوي، چنانچه د ده سترگي پر جنان باندي چي و ده ته يې شا وه و موښتې خورا خوشحاله سو او بې اختياره يې لکه زرکه چي د سپوږمۍ و لور ته ځغلي ور الاکړه، په عيني تگ کي يې کوښښ کاوه چي و جنان ته تر رسېدلو پوري يې د پښو کړپې دا وانه وري. جنان د گلانو په ننداره کي داسي محوه وه چي د مصطفی صغير په راتگ هيڅ خبره نه سوه. هر کله چي مصطفي صغير نژدې ور ورسېدی نو بې اختياره يې تر خولې ووتل: ښکلې جنان!

جنان چي د مصطفی صغير ږغ واورېدی، نو وارخطا سوه او و ده ته يې مخ راواړاوه په يوه داسي کتنه چي د نفرت او بېري ترجماني يې کوله و مصطفي ته وکتل. په حيرت کي وه چي په جواب کي څه ورته وواېي. دا په دغه تردد کي وه چي مصطفی صغير بيا وويل:

"ښکلې جناني! ته د هند تر گلانو ښکلې، تازه او پاکه يې. ستا

میني زما په پلو او رګو کي ځای نیولی دئ. زما قوت، ادراک، تدبیر او فکر ټوله ستا تر میني قربان سوي دي، تر دې حده چي ستا په سبب ستا د ښکلي وطن مینه هم زما زړه ته داخله سوې او تر اثر لاندي راغلی یم. دغه سبب دئ چي دا دئ سهار وختي ستا د زیارت کولو له پاره لکه مجنون بې ستا له اجازې راغلم او د خپل عجز او ستا د میني په افکارو ډک سر ستا په پښو کي ږدم. هیله لرم چي زما نا آرام زړه ته تسکین ورکړې".

جنان چي د ده داسي بې معنی او له تملقه ډک او پوچ کلمات په وارو وارو اورېدلي وه، بلکي باید وویل سي چي دا په عادي سوې وه نو یې هیڅ تاثیر پر ونه کی. لیکن په عین حال کې د خپل متانت څخه کار واخیست او په زړه کې وویل، نه ښایي چي د مصطفی صغیر سره چي دومره احسانونه یې کړي دي او خورا ډېري مالي مرستي او امدادونه یې کړي دي داسي کج خلقي وکړه سي، چي هغه احسان فراموشي وګڼله سي. دغه افکار و دې ته ورپېښ سوه او تر څو دقیقو پوري یې فکر کاوه. مصطفی صغیر د دې و مخ ته ولاړ او د دې د جواب انتظار یې ایست.

جنان د څو دقیقو تر مکث وروسته چي په ظاهره یې د یوه ګل په سمولو ځان بوخت کړی و، په متانت سره و ده ته وکتل او خپل رېږدېدلی لاس یې د پوښتني په طریقه و مصطفی صغیر ته وغځاوه.

مصطفی صغیر چي د جنان لاس و خپل لوري ته غځېدلی ولید، نو تر تصور خورا لوړ خوشحاله سو، او ځان یې د نړۍ پر سر یو وتلی، نېکمرغه روح وګاڼهٔ او د خوب واقعات یې په فکر کي صحیح ښکاره سوه، او دا یې ټینګ یقین سو، چي د ده د ښکلي معشوقې زړه نرم سوی دئ او رآفت یې راغلی دئ. ممکن دئ چي تر ډېرو ظلمو او

ستمو وروسته او س يې زړه نرم سوی دئ او اوس به يې هيلې او اميد ونه تر سره سي.

مصطفی صغير د جنان لاس په خپل لاس کې نيولی و، او داسي يې سترګې په دې کې وې لکه چې يو ورک شی يې تر خورا تکليف وروسته موندلی وي او تر يوې دقيقه مکث وروسته يې وويل:

"محبوبې جنانې! زه پخپل وطن قسم خورم، چې ستا د حسن او ښکلا د سحر په مقابل کې د هند جادو هيڅ حقيقت نه لري. که د هند ټوله جادوګران سره غونډ سي او کوښښ وکړي چې ستا د ښکلا جادو له منځه يوسي نو هم قسم خورم چې هيڅ کله به کامياب نه سي. بېله شکه ته د کرامت د ښکاره کولو قدرت لرې، او يو خارق العاده قوه په تا کې سته.

زما ښکلې جنانې! ستا دې په خدای قسم وي، پر ما عاجز باندي رحم وکړه، او ما ته د خپل ندمت رابخښلې مېړه توب په حلقه کې دي داخل کړه".

جنان په سړه سينه د مصطفی صغير خبري واورېدلې او په دغه ترڅ کې خپل اضطراب پټ کړ او په متانت سره يې وويل:

"زه متاسفه يمه چې تر هغه وخته پوري ستا د دې خواهش جواب نه سم درکولای، تر څو چې زه ستا له شخصيت او کيفيت له حقيقته څخه خبره نه سم".

بيا يې وخندل او وې ويل:

"زما محسنه! پر ما خورا سخته ربړې، هر کله چې زه ستا رنګه محسن ته د مجبوريت څخه داسي جواب ورکوم".

مصطفی صغير د جنان دا جواب واورېدی، لکه د ډبري بت بې حرکته ودرېدی، او داسي ښکارېده لکه چې جنان پر ده باندي کوم

سحر وکړي، او دی د مایوسۍ یو عکس وګرځېدی. جنان هم د ده له وضعیت څخه متأثره سوه، او مصطفی صغیر یې تر لاس نیولی د عمارت و خوا ته رهي سوه. په دې وخت کې مصطفی صغیر د جنان په لاس کي لکه یو مایوس بندي چي هیڅ خپل واک ونه لري، دی هم داسي ښېله کومي کلمې د ویلو لکه سیوری ورسره رهي و. جنان هم د خپلو مخمورو سترګو تر ښېخو ورته کتل، په دې وخت کې د دې سترګي هم له اوښکو ډکي وې.

دا لومړۍ پلا وه چي مصطفی صغیر د جنان سترګي له اوښکي ډکي ولیدلې. انسان د ګلاب و هغه بوټي ته ورته دئ، چي خپل مړاوي ګلان د ځان په څنګ ولو سره نوي کړي، صرف فرق دا دئ چي انسان د مړاوو پاڼو پر ځای د مرغلرو په څېر پاکي، شفافي اوښکي ورو ورو یو په بل پسې توی کړي. دا اوښکي د ګلانو د مړاو پاڼو په څېر بې اهمیته او بې تاثیره نه وي، بلکي هر څاڅکی یو عالم تاثیر لري.

حتی د ډبري زړه درلودونکی انسان هم لکه موم پوست او نرم کړي. عیناً دغو اوښکو چي د ښکلي جنان په خمارو سترګو کي ښکاره سوې پر مصطفی صغیر تاثیر وکړ او په یوه پلا یې د جنان د ټولو مجبوریتو او مشکلاتو کیفیت ورته څرګند کړ.

جنان دغسي دی تر لاس نیولی و عمارت ته داخله سوه، او تر دوو دهلېزو تېره سوه، یوې خوني ته چي د ملاقات کوټه وه داخله سوه، و مصطفی صغیر ته یې چوکۍ وردمخه کړه او له ده څخه یې د کښېنستلو خواهش وکړ. جنان هم په خپله ده ته مخامخ پر یوه چوکۍ کښېنستل. دواړه خاموش او پټه خوله ناست په خپلو افکارو کي ډوب سول. یوه ژوره خاموشي خپره وه. کله کله به مصطفی صغیر و جنان ته او کله کله به جنان و مصطفی صغیر ته د یاس او نا امیدۍ په سترګو

کتل. تر لسو دقیقو پوري دا کیفیت طاري و، په پای کي مصطفی صغیر سر راپورته کړ او د جنان له اوښکو ډکو سترګو ته یې وکتل او وې ویل :

"ښکلي محبوبي ! څه وکړم، په ما کي دونه قدرت نسته چي زه د خپل زړه د میني حقیقت و تا ته څرګند کړم، او نه هغه کلمات لرم چي په هغو سره د خپلو احساساتو ترجماني و تاسي ته وکړای سم. لنډه یې دا چي تا زما په زړه، رګو او پلو کي ځای نیولی او زه دي بشپړ د ځان تابع کړی یم. زه اوس د ځان واک نه لرم. زما ژوند او مرګ په تا پوري اړه لري. ستا محبوبه او ښکلې څېره هر وخت یعني په خوب او ویښتوب کي زما تر سترګو ګرځي. زړه مي تل نا آرام دئ، او ... ".

مصطفی صغیر غوښتل چي او د خپل بشپړ حالت ورته تشریح کړي او د دې هغه مینه چي د ده زړه یې تسخیر کړی دئ او د ژوند ټوله اوقات یې و ځان ته متوجه کړی دئ، په ښه ډول سره و دې ته بیان کړي، لیکن جنان و ده ته دونه موقع ورنه کړه او په خوله کي ور ولوېدله، او ورته یې وویل :

"زه له ډېره وخته څخه ستا په کیسه خبره یم، لیکن تاسف کوم چي دا امر زما له امکانه وتلی دئ، چي زه تا ستا له ورک سوي شي سره یو ځای کړم او یا تا و هغه مقصد ته ورسوم. دا ځکه چي زما زړه و تا ته نه دئ مایل او نه و هغه ته ستا مینه او محبت ور داخلېدلای سي. زه البته ستا عزت کوم او زما زړه ستا د احترام کولو له پاره تل مایل دئ".

مصطفی صغیر : "ښکلي جناني ! ".

جنان : "ته له جناني څخه څه توقع لرې او څه ځني غواړې؟"

مصطفی صغیر : "زه ستا له لوړي درګاه څخه هغه شی غواړم چي ته یې لرې او هم یې په معاوضه کي ما ته راکولای سې، او هغه

مینه ده".

جنان: "زما محسنه! تر هغه وخته پوري دا امر ممکن نه دئ، تر څو چي زه ستا له اغراضو، مقاصدو او آمالو خبره نه سمه او تر هغه وخته چي زه په دې بشپړه خبر نه سمه ستا ژوند و نه به و ماته یوه معما ښکاریږي، ته ما ته ځان ښکاره کړه او وایه ته څوک یې؟ زه مجبوره یمه چي تا ته حقیقت و وایمه، چي ستا د ژوندون اصولو او طرز زه مشکوکه کړې یمه او تل و تا ته په مشکوکه کتنه ګورم او په خپله و وایه چي زه څنګه خپل لاس و یوه مجهول لاس ته و سپارم. تر څو چي ما ته دا کیفیت په ښه صورت سره ښکاره نه سي زه په دې خصوص کي هیڅ قطعي اقدام نه سم کولای، او نه باید ته باید زما څخه په دې خصوص کي کومه توقع ولرې. ځکه معامله تر اوسه مجهوله او په تاریکه کي ده".

مصطفی صغیر: "زه څوک یم؟ ښکلي جناني! په رشتیا ما نه پېژنې؟ زما نوم مصطفی صغیر دئ، او د هندوستان اوسېدونکی یم، زه د خلافت د مجلس مخصوص غړی یم، او ستا د ښکلي وطن او قوم سره د اسلامیت له رویه مینه او محبت لرم او له هند څخه د دې ځای د مظلوم او تباه سوي ولس سره د مرستي کولو له پاره راغلی یم او بل هیڅ مقصد او غایه نه لرم، چي بېله دې چي د اسلامیت د میني په سبب خپلي وروستنی څاڅکی وینې د دې پاکي خاوري د ساتني او د خپل تللي عظمت د لاس ته راوړلو له پاره توی کړم، زه اوس د غیرتمن تورک قوم مېلمه یم. د هغه قوم چي په مړانه او غښتلوالي کي په نورو قومو کي خپل ساری نه لري".

جنان چي د تورک نوم واورېدی، نو یو مخصوص کیفیت ورپېښ سو، او له ډېر تاثیر څخه یې له سترګو اوښکي راتوی سوې، لیکن

فوري يې پر خپلو احساساتو اقتدار وموند، زړه يې راغونډ کړ او اوښکي يې پاکي کړې. تر دوو دقيقو پوري پټه خوله پاته سوه او فکر يې کاوه، وروسته يې سر راپورته کړ او و مصطفی صغیر ته يې وویل :

"زما محسنه ! زه تاسف کوم زما زړه ستا د دې اقوالو و منلو ته هيڅ آماده نه دئ، ښايي ته حقيقت راته وواېې چي هغه و زړه ته ولوېږې".

مصطفی صغیر : "ښکلي جناني ! ته زما په خبرو اعتماد وکړه او رشتيا يې وبوله، ځکه ما تر ننۍ ورځي پوري هيڅ درواغ نه دي ويلي، زه د هند له اشرافو او اعيانو څخه يم، زما محترم پلار د اسلامي مجلس لوی مبلغ و. او خپل خدمت يې وکړ، د ۱۹۱۹ کال په بغاوت کي چي په هندوستان کي وسو زما پلار ووژل سو، دا ښور ښ او انقلاب صرف د خلافت د استحکام له پاره وسو او د هنديانو مقصد د خلافت بيرته قايمول وه نه بل شی. ښکلي جناني ! آيا سره له دې معقول اثباته بيا هم ته پر ما مشکوکه يې؟ او ما په خپل مېړه توب نه قبلوې؟ آيا د هغو احسانو چي ما ستا سره کړي دي معاوضه دغه ده؟ "

جنان چي د مصطفی صغیر بيانات واورېدل، نو پر دې يې لو اغېزه وکړه او و دې ته مايله سوه چي دا بيانات صحيح وګڼي، ليکن سم دستي يې و دې ته د مصطفی صغیر پُر اسراره ژوند او مشکوک او مشتبه افعال ور په ياد سول. فوراً يې يو فوق العاده اضطراب په ځان کي محسوس کړ او تر لږ تفکر وروسته يې دا ټينګ يقين سو چي د مصطفی صغیر ټولي ويناوي غلطي او د اعتبار او اعتماد وړ نه دي او دی يو د سي له اسرارو او معماوو ډک سړی دئ، لکه چي د

هندوستان پراخ ځنګلونه له نامعلومو بوټو او ګیاهو څخه ډک دي. په حیرت کې وه چې څه وکړي، چې یو په یوه دا خیال ورپېښ سو او انقباض او اضطراب یې ورک سو او څېره یې وغوړېدله او د ځان سره یې وویل:

"څه تاوان لري چې د ده سره د ده د حال او اجراآتو د معلومولو له پاره په ظاهره د میني اظهار وکړم، او څو په دې صورت په صحیح ډول د ده حقیقي بڼه ووینم، که چیرې په حقیقت کې دی په خپلو خبرو کې صادق و، خو خیر او که خدای نخواسته د ده ټوله ویناوې غلطي وې او د اسلام د ړینبو کښلو ته یې ملا تړلې وه نو به مې د ده د کیفیت په کشف کولو سره یو خدمت کړی وي، او و خپل حکومت او ملت ته به یو غلیم او جاسوس ور معرفي او د ده له شر او تاوان څخه به دوی وژغورم او دا یو بهترین خدمت دئ، که ما وکړای سوای. باید په دې لار کې خورا کوښښ وکړم چې له دې څخه یوه نه یوه نتیجه لاس ته راوړمه".

دې افکارو د دې په دماغ کې ټینګ ځای ونیوی او د هغه په عملي کولو یې ځان چمتو کړ. ځکه نو فوراً یې و مصطفی صغیر ته داسي ورڅرګنده کړه چې دا د ده ډ وینا په شاوخوا کې فکر کوي او د هغه په منلو او یا نه منلو کې متردده ده. دې په پای کې یې سر وښوراوه او تندی یې وغوړاوه، او وروسته یې وخندل و مصطفی صغیر ته یې وویل:

"آیا ته قسم خوړلای سې چې ته په خپلو دې ویناوو کې صادق یې، چې ستا په قسم خوړلو سره و ما ته اطمینان او د زړه ډاډ حاصل سي او هغه تردد چې اوس و ما ته پیښ دئ له منځه ورک سي؟"

مصطفی صغیر: "هو! زه په لوی او واحد خدای او صادق

رسول اکرم ﷺ او د قیامت په ورځ قسم خورم او تا ته یقین درکوم چي زه پخپله وینا او قول کي بالکل صادق یم، او هیڅ قسم مبالغه او دروغ پکښې نسته".

مصطفی صغیر اګر چي سر تر پایه دروغ وویل او په دروغو یې خدای جل شانه او حضرت رسول اکرم ﷺ پر ځان شاهدان وګرځول او دا صرف د دې له پاره چي وکړای سي جنان وغولوي او خپل مقصد تر سره کړي، لیکن سره د هغه هم په حقیقت کي دی پخپل ناپاک مرام کي ناکام پاته سو، او جنان ته یې اساساً فریب ورنکړای سوای او جنان په زړه کي هیڅ تسلیمه نه سوه، بلکي برعکس د ده خیانت ښه ترا د دې و پاک زړه ته وبرېښېدی. لیکن سربېره پر هغه جنان خوداري کړې مصنوعي خندا یې وکړه او ویې ویل:

"زما رفیقه! اوس مي د زړه ډاډ حاصل سو، لیکن اوس زه تعجیل په دې کار کي نه خوښوم، او مناسب یې نه ګڼم چي زما او ستا واده داسي ژر په عمل راسي. بهتره دا ده تر څو میاشتو پوري دا کار وځنډول سي، ځکه چي څو میاشتي دمخه زما والدین وفات سوي دي او تر څو چي پر دې واقعې څو میاشتي نوري تېري نه سي هیڅ مناسب نه دئ چي زما او ستا نکاح وسي".

مصطفی صغیر چي د جنان امید ډېر وونکي بلکي تر یوه حده پوري فیصله واورېدله او د جنان خبري یې صحیح ګڼلې، و زړه ته یې ولوېدل نو خورا خوشحاله سو او ورته ویې ویل:

"ښکلي جناني! حق تعالی دي تا ټوله عمر کامیابه او خوشحاله ولري او تل د ښتن تعالی په امان کي اوسې. تا په خپلو دې اظهاراتو سره زما مړاوی زړه وغوړاوه او زه دي له یوه روحي فشار او غم څخه چي زما پر بدن او د ژوند پر کارو یې فوق العاده تاثیر کړی و

خلاص کړم. دا لومړی پلا ده، چي پس له هغه وخت څخه چي زه ستا په مینه کي اخته او زړه مي ستا منګولو وړی دئ او لکه بسمل تپیږي، او س یې ستا په شیرینو کلماتو او زړي تسکین وموند".

دا یې وویل او د چوکی څخه ولاړ سو. د جنان و کوچ ته چي سه نفري و ورغی او د جنان و اړخ ته کښېنوست. له ډېره اشتیاق او خوشحالی څخه یې او ښکي په سترګو کي ورغښتلې ورو یې لاس وروغځاوه او د جنان ښکلي نازک لاسونه یې په خپلو لاسو کي ونیول. جنان له حیا او شرم څخه خولنه سوه، بدن یې وریږدېدی. د مصطفی صغیر کیڼ جېب د جنان و خوا ته و. ..ن چي سترګي کښته کړې نو یې د ده جېب ولید، په جېب کې یوه کتابچه او څو نوري پاڼي پرتې وې. کتابچه یې روزنامچه په نظر ورغله، دلته جنان فوراً خپل بایللي حواس راغونډ کړل او په خندا یې خپل کیڼ لاس د ده له لاس څخه وکیښ او مصطفی صغیر یې په خبرو اخته کړ.

مصطفی صغیر له خوشحالی څخه ځان تر شا په کوچ کي واچاوه او خپل راسته لاس یې تر کوچ تر شا وغځاوه. د کوچ و شا ته مېز پروت و، او پر هغه باندي دوه درې ګیلاسونه سره د نورو شیانو پراته وه. د مصطفی صغیر لاس بې اختیاره د هغو څخه وموښت او ګیلاسونه سره چپه سول او یو ګیلاس د خوني پر فرش ولوېدی مات سو. مصطفی صغیر د ګیلاس له شرنګي څخه وارخطا سو.

جنان چي په دې ټولو اوقاتو کي د سترګو تر بیخو د ده و جیب ته متوجه وه، د ده د ځان غځولو سره موقع و لاس ته ورغلې ورو یې په کیڼ لاس کتابچه او نور کاغذونه د ده له جیب څخه وایستل، په دغه ترخ کي مصطفی صغیر د ګیلاس د شرنګي په سبب ولاړ سو، او غوښتل یې چي لومړی کیفیت ځان ته معلوم کړي نو په دې سبب یې د

جنان لاس ایله کړ. جنان په ډېر سرعت او مهارت سره کاغذونه تر کوچ لاندي وغورځول او پر چوکۍ راوڅرخېدل و کړکۍ ته یې چي د باغ و خوا ته په چټکي سره ځان ورساوه او خپل نیم بدن یې تر کړکۍ ځړولی په اراده د دې چي د شرنګي کیفیت معلوموي کتابچه یې په سرعت سره د ګلاب په بوټي کي وغورځوله او بیا یې شا و خوا کتل شروع کړه.
مصطفی صغیر چي پر کوچ راڅرخېدلی و او د مېز د چپه سوو شیانو په ټولولو بوخت و، سر یې راپېرته کړ او جنان یې په کړکۍ کي ولیدل، ورته وې ویل:
"ښکلي جناني ! هلته څه ته ګورې؟ نقص دلته پېښ سوی دئ، دا شرنګ د ګیلاسو د چپه کېدلو او د یوه د ماتېدلو په سبب پېښ سو، ما لاس وغځاوه او پر دې مېز چي و شاته مي پروت و، و موښت ګیلاسونه چپه سول".
جنان تر خپل کار کولو چي دې د سترګو په رپ کي اجرا کړ، په سرعت سره له کړکۍ څخه و ده ته راغله او وې ویل:
"دا شرنګ دلته و سو. زما په خیال داسي راغله چي چا دباندي کوم د چیني شی له مځکي وویشت. حیرانه سوم چي څوک دي، ځکه نو و کړکۍ ته ورغلم. سر مي ور وایست شا و خوا مي وکتل لیکن هیڅ شی مي په نظر نه راغی. خیر دئ پرېږده یې زه به یې ټول کړم".
دا یې وویل او جنان مېز سم کړ نور شیان او پاته دوه ګیلاسونه یې بیرته پر واوډل او د مات ګیلاس ښیښې یې ټولي کړې تر هغه کړکۍ دباندي یې په باغچه کي وغورځولې او بیا په خورا اطمینان راغله د کوچ پر ځای پر چوکۍ باندي کښېنستله. مصطفی صغیر هم بیرته راغی په کوچ کي کښېنوست.
جنان د خپل تدبیر، پوهي او دوراندېشۍ په سبب د خپل مظلوم

هیواد خدمت په خورا مهارت سره وکړ. جنان د خپل هیواد سره فوق العاده مینه او محبت درلود، ځکه نو د خدمت له پاره یې ټینګه ملا تړلې وه. تر کښېنستلو وروسته جنان په دې فکر کې سوه چې څه ډول مصطفی صغیر و دې ته اړ باسي چې ژر تر ژره ولاړ سي او د کتابچې او کاغذو په کیفیت افشا نه سي. دفعتاً یو فکر ورپیښ سو، وې خندل او په یوه شېرین او خوږ ږغ یې و مصطفی صغیر ته وویل:

"زما محسنه! اوس ښه وخت دئ، بهتره به دا وي چې اوس ته یک او غلو ته ولاړ سې، او هلته هغه ټولې ضروري او لازمه سامان چې ستا د شان سره وړ وي د خپل وادہ له پاره رانیسې. ځکه په هغه وخت کې د نورو کارو په سبب انسان خپل ضروریات پوره نه سي تهیه کولای. که چیري داسي وکړې چې تر هغه وخته پوري لږ لږ سامان رانیسې نو به مشکلات نه سي درپېښ او د وخت تر رسېدلو پوري به دې د خپل وادہ سرښته بشپړه کړې وي او سرګرداني به درپېښه نه سي".

مصطفی صغیر چې د جنان له خولې دا خبري واورېدلې نو لکه چې د خوبه راویښ سي، په دقت سره یې و جنان ته وکتل او له ښې څخه یې داسي څرګندېده چې د ده و زړه ته دا خبري نه لوېږي، او ممکن دئ چې ده دا خبري د فکر په عالم کې اورېدلي وي. ځکه نو تر یوه دقیقه مکث وروسته یې په حیرت سره و جنان ته وویل:

"زما ښکلي محبوبې! ته ما ته اجازه راکوې چې زه ستا له پاره د ضرورت سامان په رانیولو شروع وکړم؟ آیا ممکن دئ زه چې ستا د شهلا سترګو مریض یم ستا د امر په تعمیل کې تردد وکړم؟ صرف ستا له مبارکي خولې څخه دومره خواهش کوم چې زما په مړه بدن کې د امید روح پوه کړه، چې زه د یأس او مرګ له حملې څخه په امان سم، زه

اوس فوري ستا د امر تعميل كوم. بهتره ده چي ته هم زما سره د يک اوغلو تر دوكانو پوري ولاړه سې، او د خپل خواهش او ذوق له رويه لباس او نور شيان وټاكې، چي زه هغه ستا له پاره رانيسم".

جنان : "ما دمخه درته وويل چي څه موده وروسته به واده وكړو، ليكن اوس نسبت و هغو معاذيرو ته چي درته و مي ويل هيڅ ممكن نه دئ. دا چي زه بايد ستا سره د يک اوغلو و دوكانو ته ولاړه سمه، ښه كار نه دئ. خصوصاً په داسي وخت كي چي ټوله وګړي ما ته د شک او شبهې په ستر ګو ګوري. زه اوس نه سم كولاى ستا سره يو ځاى و داسي ځايو ته ولاړه سمه. زه پېغله يمه او د يوه زلمي سره نه سم تلاى، كه چيري زه ستا سره و يک اوغلو ته ولاړه سمه لومړى و ما ته تاوان رسېږي او خلک به په ما كي ګډ سي، بل دا چي ټينګ يقين لرم كه زه ستا سره يمه او خلک مي ووينى نو ستا په نسبت هم چي اوس وګړي خورا ښه عقيده لري بد ظن او مشتبه سي او ستا و وقار ته به صدمه ورسېږي، چي دا پخپله د تدبر او عقل پر خلاف اقدام دئ. ممكن دئ ته به لا په هر صورت چي وي د خلكو اشتباهات رفع كړې، ليكن زه چي يوه بېكسه يتيمه نجلۍ يمه او بېله د خپلو كوچنيو وروڼو بل محافظ او نګران نه لرم داسي تاوان به راپېښ سي چي په خپل ټوله ژوند كي به د هغه جبيره ونه كړاى سم. بهتره دا ده چي ته يوازي ولاړ سې او ما پرېږدې".

مصطفى صغير : "زما محبوبي ! ستا افكار بالكل درست او صحيح دي، زه يوازي ځم او هر څه چي ستا له پاره لازم وګڼم رابه يې نيسم، اعلى قسم كالي به درواخلم".

جنان : "هو ! دې ته هم ملتفت اوسه، دا كالي چي ته رانيسې دلته يې مه راوړه او په خپل ځاى كې پټ او محفوظ وساته".

مصطفی صغیر وخندل او وې ویل : "خورا محتاطه یې، او زه ځان نېکمرغه ګڼم چي ښتن تعالی و ما ته ستا په څېر فهمیده، ذکي او پوه نجلۍ را نصیب کړه، زه اوس ځم او امر پر ځای کوم. مطمئنه اوسه دلته ته ږې نه راورم".

دا یې وویل او ولاړ سو. جنان ته یې لاس ورکړ او خدای په امانی یې وکړه او له عمارت څخه ووت. د جنان تر کوټې چي و سړک ته راووت، نو په ګاډي کي سپور سو، او د مصطفی صغیر تر تلو وروسته جنان د عمارت و باغ ته راووتله او د ګلابو و باغچې ته راغله په هغه بوټي کې پلټنه شروع کړه چي دې کتابچه پکښې راغور ځولې وه. تر لږ دقت وروسته یې کتابچه وموندله او هغه یې تر بغل لاندي پټه کړه، په خندا او خوشحالي سره بیرته و خپلي خوني ته راغله، هغه کاغذونه یې هم راواخیستل چي دې په سرعت سره تر کوچ لاندي اچولي وه، او د خپل خوب و خوني ته راغله. کتابچه او کاغذونه یې د الماری په یوه پټ ځای کي کښېښوول، الماری یې کلپ کړه او کیلۍ یې تر خپل بالښت لاندي کښېښووله. تر هغه وروسته و بلي کوټې ته ورننوتله خپل دوه کوچني ورونه یې ولیدل چي په بازیو بوخت دي.

هغوی ته یې د میني او محبت په سترګه وکتل. د دوی دواړو سترګي چي پر خپلي مهرباني او خواخوږي خور باندي وموښتې نو بې اختیاره دواړو بازی پرېښوولې او راوې ځغستل په دې پوري ټینګ و موښتل. دې هم دواړه په غېږ کي ونیول او پر مخو یې مچ کړل او بیا یې په دواړو کالي واغوستل د ځان سره یې رهي کړل.

جنان په داسي حال کي چي خپل دواړه کوچني ورونه یې د ځان سره رهي کړي وه، له خپل عمارت څخه راووتله او د بازار و خوا ته وخوځېدله، تر غرمې پوري هلته په خپلو کارو او د کور د ضروري

شیانو په رانیولو مصروفه وه. غرمه بیرته خپل کور ته راغله او د کور په کارو بوخته وه. تر ماښامه پورې د خپل ځای څخه ونه وتله.

ماښام سو، لمر ولوېدی او تیاره پر نړۍ باندې وغوړېدله. شاوخوا ټوله شان له نظره ورک سول، دا شپه د جنان له پاره یوه مبارکه شپه وه. ځکه د وطن د نجات له پاره د دې له خوا دا لومړی ګام و او دغه اقدام ترکیه د اروپایي ممالکو د دسیسو څخه باخبره او په پای کې د نجات و ساحل ته راورسوله. جنان هم خورا خوشحاله وه او انتظار یې ایست چې خپل کوچني ورونه بیده کړي. دوی ته یې ډوډۍ ورکړه او بیا یې هر یو پر خپل ځای بیده کړه. تر دې اجراآتو وروسته جنان المارۍ خلاصه کړه او د مصطفی صغیر کتابچه او کاغذونه یې راواخیستل و ځراغ ته نژدې پر کوچ کښېنستله.

په دې وخت کې هري خوا ته چپه چپایي وه، صرف د شپې د خوږې وږمې د چلېدلو په سبب د جنان په باغ کې د ولاړو درختو د پاڼو د رپېدلو ږغ اورېدل کېږي. د بلې خوا د کړکۍ څخه د سپوږمۍ لطیفي وړانګې رالوېدلي ورو ورو د جنان د بدن سره د تماس کولو په غرض د دې و لور ته په حرکت کې دي. تر کړکۍ دباندې د سړک و هغې بلې غاړې ته ورځرمه د باسفورس د بحیرې مړاوي اوبه ورو ورو څپې وهي. په دې وخت کې د دې دواړې ښکلې غاړې له ننداره چیانو څخه خالي دي او نه پر سړکانو باندې وګړي لیدل کېږي.

په داسې حال کې جنان پر کوچ ناسته ده، د مصطفی صغیر کتابچه او کاغذونه یې و خپل مخ ته پر مېز کښېښوول او د هغو په لوستلو یې پیل وکړ. په دې کاغذو کې دوه مکتوبونه وه چې د لندن څخه په انګرېزي ژبه د ده په نامه راغلي وه. تر ټولو دمخه دې دغه مکتوبونه واخیستل او نور یې پر مېز کښېښوول. لومړی پاکټ یې

خلاص کړاو وې لوست، داسي پکښې ليکل سوي وه :

زما عزيز مصطفی صغير !

له بده مرغه زه تر اوسه ستا په حال نه يم خبر سوی، ما دا عقيده درلوده چي ته به په خپلو کوښښو کي په هوسايي سره کامياب سې. د لندن د استخباري اداري د شرق څانګه ستا له پوهي او ذکاوت څخه ډېري هيلي او اميدونه لري.

زما عزيز دوسته !

آيا ممکن نه دي چي ته خپل سرګذشت او هغه زيار دي سر ترپايه وليکې او راوليږې.

آيا د انقرې د قومي مجلس حالات او د کماليونو د معاهدې کيفيت چي د بالشويکو سره يې کړېده ځان ته معلوم کړی دئ؟ آيا تا ته د هغې معاهدې او روح درمعلوم سوی دئ چي د ترکانو د سياسي مرکزو او د ايراني سفير ترمينځ ليدل کېږي؟

زما ګران دوسته !

او دا موضوع په خپل راپورټ کي پوره وليکه، چي روابط څنګه او له څه قسمه معلومېږي، د دې ټولو خبرو جواب په شرح او تفصيل سره وليکه، چي د نمبر ۲۵ لوی افسر ولي په دغو موضوعاتو کي ستا څخه معلومات غواړي؟

زه به ستا د هر ډول کوښښونو تشکر وکړم او د دې مبارکي درکوم چي تا د اسلامي نړۍ پر جذباتو او حسياتو کاميابي او پوره اقتدار حاصل کړی دئ.

لندن روم ايډورډ

ستاسي مخ م – ع

دا ليک يې ولوست، جناني يو بل خط راويوست چي په هغه کي

لیکلي وه :

زما ګران مصطفی صغیر !

زه د هغې ورځې څخه ډېر خوشحاله یم چې ما ته دا رامعلومه سوېده چې ته غواړې د استانې په اسلامي احزابو کې ځان داخل کړې او یو له اعضاوو څخه یې وشمېرل سې، او دې معلوماتو زما خوشحالي نوره پسې را زیاته کړه چې ته خیال لرې یو داسې حزب تشکیل کړې چې د ترکانو او هندي مسلمانانو دواړو څخه یو متحد حزب او نوم یې (ترکي او هندي متحد حزب او د خلافت د جمعیت حلیف) وي. پرون ما ته دا طلاع راورسېده چې د ۲۵ نمبر اعلی افسر په لندن کې دئ، او خورا ژر یو خورا معقول مبلغ درلېږي، چې ته د هغه په قوه وکړای سې خپل مرام او مقاصد حاصل کړې، او کوښښ و نه چې په انقره (کوچنۍ ایشیا) او هندوستان کې کېږي کشف او له مخه څخه یې پرده لیري کړې.

جناني وروسته د هغو دوو خطو تر لوستلو نور خطونه مطالعه کړل، مګر کم داسې خط یې نه پکښې وموند چې د مطلب له پاره مفید واقع سي، په دې کاغذو کې بعضي کاغذونه داسې هم پیدا سوه چې د مصطفی صغیر په شخصي او خصوصي چارو پوري یې اړه درلوده. مګر جناني هغو ته اهمیت ورنکړ.

جناني دا کاغذونه ټول له پرله واړول، هر یو یې وایه او د مخ بېه یې په پرله اوښتو او ایښېدو کې وه، او د مصطفی صغیر هغو حرکاتو ته چې به یې کتل چې د دې په وطن یې اړه درلوده نو به یې رنګ ژړ سو او بڼه به یې والوته او چې د ده مکر و فریب او چالاکۍ ته به یې وکتل د انتقام جذباتو به یې څېره غضبناکه کړه او تر سترګو بې د قهر او غضب شغلې راووتلې.

په دغه وخت کي جنانه په دې پوه سوه چي هغو خدماتو ته ملا وتړي او هغو خطرناکو ازموينو ته ځان آماده کړي چي د دې وطن په هغه باب کي دې ته ړغونه ورکوي، او نارې ور وهي.

دا د ځان د قربانولو ځخه نه بېرېده او تر خپله وطنه پوري يې ځان هيڅ نه باله، دا ځکه چي دا يوه داسي يتيمه نجلۍ وه چي د قربانۍ امتحانونه يې پخپله کورنۍ کي ليدلي او پلار و وروريې دواړو د اسلام له پاره د عزت او شرف پر ميدان مدافعه کړې او خپل سرونه يې قربان کړي وه، د وطن د ساتني او د خپلي سپېڅلي مېني او خاوري د حفاظت په لار کي قرباني سوي وه.

د جنان په زړه کي دې احساس فوق العاده قوت وموند او د تاريخي رواياتو په لوستلو يې تقويه وموندله، هغه روايات چي د اسلامي پخوانيو قرنو د مېړمنو کارنامې يې بيان کړي دي، چي مندي او خوندي به د خپلو زامنو سره په مرګ داسي لوبي کوي لکه د وني ځخه چي وچي پاڼې پر مځکه تويېږي.

نن د مصطفى صغير تر راتګ د مخه دې د خپلي خور خالده د اديب خانم د يوې مشهوري ترکۍ ښځي کتاب مطالعه کاوه، په دغه وخت کي د دې دا خيال سو چي ولي دا هم لکه خپله خور، د دين او وطن په احترام د اسلام خدمت ته ملا نه تړي، چي دا هم لکه خالده اديب خانم، د وطن په حمايت او د خپل قوم په همدردي معرفي او مشهوره سيه، او هغه قدر او منزلت چي هغې موندلى دئ دا يې هم حاصل کړي، دې پخپل زړه کي وويل، چي خالده اديب خانم په هغه وخت کي د هغو زړه ورو او سربښندونکو وطن پالونکو سره چي د نړۍ سره يې تعلقات منقطع وه، د انقرې د ښګلني مځکي د لوړو غرو پر سر په خدمت مصروفه وه، نو آيا د دې له پاره نه ده مناسبه چي دا هم

لکه خالده اديبه د وطن خدمت وکړي او تر هغو څو وطن د دې جد و جهد ته احتياج ولري خدمت وکړي، دې له ځانه سره وويل : زه هم لکه خالده اديبه يوه ښځه يم او د نسب سلسله مي هم سلطان محمد فاتح، سلطان سليم، سلطان سليمان قانوني ته رسېږي. که څه هم په دغه وخت کي جنان ته د مجبوريت حالت ورپېښ و، چي هغه حالت د دې ښکلا او جمال يو په دوه کړی و، مګر بيا هم سره له دې دا ډېره مستقل مزاجه او د پوره ارادې مېرمنه ده، دې د ځانه سره د يوه فکر فيصل هو کړه، شاوخوا نيلي سطح يې تر نظر وايستلۀ، د ايشيا او يورپ دواړه غاړي يې مخ ته پرتې دي، بحر د سپوږمۍ په رڼا کي ترنم کاوه، جنانه له دې ننداري څخه ډېره متاثره سوې، د آستانې تاريخي عظمت پر دې خورا درونـد اثر واچاوه، آستانه په دنيا کي يو ښار دئ، چي ترکانو د اسلام دارالسلطنه مقرر کړی دئ، د دنيا ټول حکومتونه د ترکانو سره ځکه حسد کوي چي د دوی په لاس کي يو ښار دئ چي نه يوازي عجيب او غريب دئ، بلکي سړی ويلای سي چي خدای تعالی پخپله پراخه مځکه کي هيڅ ښار داسي ښکلی او عجيب نه دئ پيدا کړی. دې نازکي منظرې د جناني جذباتو ته نور هم ترقي پسې ورکړه او دې په لوړ آواز بې اختياره وويل:

"آيا زه دا حق نه لرم چي خپلي ويني د دې ښار په ساتنه او مدافعه کي تويی کړم، هو د هغه ښار په مدافعه که خدای دي نه کوي زموږ د لاسه ووزي يو داسي تاوان به وي چي تلافي به يې غير ممکنه وي، بلکي که ووايو چي د دې ښار د لاسه وتل د اسلامي نړۍ له پاره يوه کاري ضربه ده مبالغه به نه وي".

تر دې وروسته جنانه کوچ ته راغله او پر کوچ وغځېدله او د هغو خدمتو په طرز او طريقه کي يې فکر کاوه چي دې اراده کړې وه،

وروسته تر ډېر فکر یې یو صورت فکر ته ورغی چې هغه صورت د دې امیدونه تازه کړي او خوشحاله سوه وې ویل :

"ما ته مناسبه ده چې د دې ځایه څخه پر دغه مخ انقرې ته ولاړه سمه او د مصطفی کمال حضور ته ورقې وړاندې کړم".

دا یې وویل بیا یې هغه خطونه چې د مصطفی صغیر د یاداښت په کتابچه کې یې موندلي وه او یوه پلا یې بیا ولوستل او دوهمه پلا یې بیا پر هغو کاغذو یو سرسرکي نظر تېر کی، د دې پلا دې یو څو ساده مکتوبونه ولیدل په خیال یې بېکاره او غیر ضروري ورغلي اراده یې وکړه چې څیري یې کړي او وې غورځوي، مګر بیرته یو بل خیال ورغی او وې ویل :

"ممکنه ده چې د هغو کاغذو څخه د دې قوم ته یو څه فایده ور ورسېږي، ځکه یې نو د هغو څیرل مناسب ونه بلل.

دا یې د ځانه سره وویل او د کوچ څخه راپورته سوه خپل بکس یې پرانیست د مصطفی صغیر د یاداښت کتابچه یې په احتیاط پکښې کښېښووله او بکس ته یې کلپ وروا چاوه.

ځکه چې په هغه وخت کې نقلیه وسایل محدود او لږ وه، نو د انقرې سفر خورا یو سخت او مشکل سفر و، په دې چې مصارف یې ډېر غوښتل. دې خیالاتو جنان په فکر کې اچولې وه، چې څه وکړي او څه ورله مناسب دي، تر لږ فکر وروسته یې پر بڼه د خوشحالۍ نخښې پیدا سوې او په زړه کې یې وویل :

"زما څخه ۱۰۰ عثماني لیرې سته چې ما پس انداز او ذخیره کړي دي او دا هغه رقمونه دي چې مصطفی صغیر دې ته کله کله ورکړیدي، زه کولای سم چې په هغه د سفر مصارف وکړم، مګر د وروښو به څه سرښته وکړم، هو د هغو کوچنیانو ساتنه او پالنه به څوک

کوي؟ "

جنانه به دلته بیا یو پلا افکارو او خیالاتو پر سر سره واخیسته، دا دغو افکارو اخیستې وه او دغه خیالات یې په دماغ کي پورته و کښته کېدل چي د خدای تعالی په فضل او مهرباني هر اشکال چي د دې په زړه کي ورګرځېده، دستي یې د حل لار او صورت هم په زړه کي ورګرځېده، د دې کوچنیانو ساتندوی لوی خدای تعالی دئ، زه به دوی ته ۵۰ لېرې ورپرېږدم او د خپل اکا د ماندینې په لاس بې ورکړم او د دې تر روزنه لاندې بې پر خدای وسپارم.

دا فکر یې د ځانه سره فیصله کړ، اراده یې وکړه چي ژر د خپل اکا ماندینه ووینې او ملاقات ورسره وکړي او هلکان ور وسپاري، مګر بیرته یې خیال وګرځېده او دا کار یې سبا ته معطل کړ.

دغو ټولو افکارو او خیالاتو د دې په اعضاوو کي درد او په بدن کي یې یو قسم ستړیا او ستوماني پیدا کړې وه، مګر چي د خپلو پلانو په ترتیب کامیابه او د خپل عمر او کار نقشه یې پخپل فکر کي جوړه کړه نو یې زړه ډاډه سو، د کوچه ښځه را ولاړه سوه او یو درد او تکان یې محسوس کړ ځان یې پر پلنګ واچاوه او د ملایکو حفاظت ته یې ځان وسپاره.

دریم فصل

د خلافت جمعیت حلیف حزب

مصطفی صغیر د (ایلري) اخبار مدیر پخپله لومه کښې ایستلی او دا موقع یې پیدا کړېده چي د ایلري اخبار د ده افکار او خیالات په پراخه پیمانه نشر کړي، او د ایلري اخبار د استنبول په ټولو اخبارونو کي هغه اخبار و چي د مصطفی صغیر د افکارو د نشر امتیاز یې حاصل کړی و، او د استنبول مسلمانان یې د مصطفی صغیر د افکارو تتبع ته رابلل، ایلري د اخبار دا رویه قصداً نه وه، بلکي یو غلط فهمي وه او د ایلري د اخبار مالکان په دې نه وه خبر چي د مصطفی صغیر اغراض او مقاصد څه دي؟ او دی یې د اسلام او مسلمانانو یو غیور خیرخواه په خیال ورغلی و.

مصطفی صغیر په استنبول کي پوره نفوذ او شهرت موندلی و، د یوه حزب اساس یې ایښی و، چي نوم یې (د خلافت جمعیت حلیف ترکی هندي ګوند) و، دې حزب د مصطفی صغیر قدر او شهرت خورا ډېر او نور هم پسې زیات کړ، د عوامو او متوسطو طبقو څخه یې اعتبار د ملت لوړو طبقو ته سرایت وکړ، د لوړي طبقې هر فرد اعتماد پر درلود. د دغه جمعیت په ذریعه ده د یوې خوا څخه عوام ځان ته ورجلبول او له بلي خوا څخه یې خپل نفوذ په باب علي (ترکي مجلس

وزرا) کي پیدا کاوه، دی به زیاتره باب علي ته ورتلی، او د ترکي وزراوو سره بې مشوره کوله، د عوامو د جلبولو له پاره دا به یې چم را ایستلی و چي جامع ګانو او مسجدو ته به ډېر ډېر ورتلی، چي عوام پر ده د صالح او متقي سړی ګمان وکړي.

سربېره پر دې به ده خیراتونه هم ډېر کول او په خیریه چارو او د کتابخانو په تأسیس کي بې اعانې ورکولې، د دغه جهته د استنبول جرایدو د ده اوصاف په خورا واضح او برجسته ډول نشرول، او د ده دیني غیرت او پر خلافت د ده غیرت یې ډېر ډېر ستایه. د استنبول جرایدو د ده شهرت انقرې ته هم ورساوه، د هغه ښار جرایدو هم د مصطفی صغیر پر شخصیت لیکل سوي مقالات د استنبول د جرایدو څخه نقل او خپاره کړه، او د اناطول په ترکانو کي یې د مصطفی صغیر شهرت خپور کړ. په څو ورځو کي د اناطول په هر ځای کي د مصطفی صغیر نفوذ پوره خپور سو، که په دغو ورځو کي چا مصطفی صغیر لیدلی وای چي د انقرې د ملیت حاکمیت او یکي ګون جرایدو چي د ده په ستاینه او تعریف ډک وه او ده به هغه لوستله لیدلی وای دا به ورمعلومه سوې وای چي دی څومره د دې جرایدو د لوستلو په وخت کي ګزوبر کېږي او څومره یې د مخ څېره او ښه تازګي مومي او د کامیابۍ په نشه کي غرق او بېسده دئ.

مقصد دا په انقره کي د مصطفی صغیر شهرت خپل معراج ته ورسېدی، نو ده د ځانه سره دا فیصله وکړه چي انقرې ته ولاړ سي او د اناطولیه د ترکانو او غټانو او د انقرې د حکومتي مشرانو یا د وطني جدوجهد د سربرآورده افرادو سره ملاقات وکړي، مصطفی صغیر وروسته تر فکر او دقت د ځانه سره دا فیصله کړې وه چي د ده د پروپاګنډ کامیابۍ په استنبول کي دا خبره ممکنه کړې وه او بیا یې د

انقرې وطني جدوجهد پوره معلوم کړی خپل راپورټ به خپلې مربوطه ادارې ته وړاندې کړي او يو معقول انعام او جايزه به حاصله کړي، بيا به نو وروسته هغه اميدونه چي جنان ته يې لري هغه جنان چي د دې حسن او جمال د هند تر حسن و جمال او د هند تر شنو او زرغونو ځنگلو ډېر زيات او خوندور او زړه وړونکی دئ په نکاح کړي او دا آرزو به په بې غمه زړه پوره کاندي.

مصطفی صغير د فريد جاويد سره چي د ايلري د اخبار مدير دئ او د خپلو اغراضو يې آله گرځولی تعلقات زيات کړه او د مياشتې يې يو مخصوص مبلغ ورته ټاکلی و، هره مياشت يې دا مبلغ فريد جاويد ته ورکاوه، دا رقم که څه هم د مسټر نلسن د جاسوسۍ د محکمې څخه ورکول کېده، مگر مصطفی صغير به داسي وانمود کاوه چي دا رقم فقط ده ته د ده د هغو اسلامي قابل تقدير خدماتو په مقابله کي ورکول کېږي چي دی يې اجرا کوي. د ايلري د اخبار مدير فريد جاويد ډېر يو ساده او سپېدلی سړی و، د ده ساده گي دا وه چي د مصطفی صغير په جد و جهد کي يې بې هيڅ و هيڅ اشتراک وکړی، او په هيڅ معامله کي يې مقابله يا معارضه ونکړه، د مصطفی صغير فريد جاويد په نظر يو ساده سړی ورغلی و، او د ده څخه يې ښه کار واخيست، اراده يې وکړه چي انقرې ته ولاړ سي، يوه ورځ يې فريد جاويد ته وويل چي دی خيال لري چي انقرې ته ولاړ سي او دا سفر صرف د اسلامي اغراضو له پاره دئ، فريد جاويد د مصطفی صغير اراده ځان ته معلومه کړې ورته ويې ويل چي:

"په انقره کي به ستا خورا شانداره هرکلی وسي او غازي مصطفی کمال پاشا به ستا سره روغبړ وکړي، او ستا لوړي کارنامې به اناطوليه ډېري تقدير کاندي".

مصطفی صغیر په یوه لنډه موده کي د استنبول د سیاسي محافلو اسرار د خپل هندوستاني معتمد په ذریعه چي درمهار نومېده او ما یوه ورځ په داسي حال کي چي پر یوه بادبان لرونکي بېړۍ ناست او قاضي کویي ته روان و ولید، معلوم کړه او د انقرې د تګ اراده یې وکړه، چي د اناطولیه جدوجهد پخپلو سترګو ووینیي او د ترکي احرارو اسرار و ځان ته معلوم کړي.

درمهار د مصطفی صغیر تر لاس لاندي یو خورا فرېبکاره چالاک سړی و، دی په دې سره مامور و چي په قاضي کویي کي د کمالي حزب حالات ځان ته معلوم کړي.

تر څو چي یوه ورځ د شپې هغه ځای ته ورغی چي کمالي احرار هلته سره راټولېدل او د دوی ټوله کاغذونه یې غلا کړه، په دې کامیابي چي د ده په ټولو اقداماتو کي خورا یو مهم کار و، دی ډېر خوشحاله سو او کاغذونه یې مصطفی صغیر ته راوړه، مصطفی صغیر دی ډېر خوشحاله ولیده او ده ته یې وویل: ګمان کوم دا پلا به دي کم جرم نه وي کړی؟

درمهار: یه آغا. دا یې وویل او یو څو کاغذونه یې د جیب څخه را وایستل او مصطفی صغیر ته یې کښېښوول، مصطفی صغیر خوشحاله سو، کاغذونه یې واخیستل او په یوه ژوره کتنه یې ورته وکتل او بیرته یې درمهار ته سترګي ور واړولې.

"زه تا مسټر نلسن ته وررولم، هیله لرم چي تا ته ستا د خدمتونو پوره مکافات درکاندي".

درمهار دا واورېده سر یې کښته واچاوه او د مصطفی صغیر څخه یې اجازه وموندە چي خپل هغه کوچني ځای ته ولاړ سي چي د فاتح مسجد جامع ته نژدې و او هغه ستړیا او ستوماني چي د ډېرو

کارونو په واسطه پر راغلې وه واچوي.

درمهار چي ولاړی مصطفی صغیر کاغذونه پرانیستل او یو یو یې ملاحظه کاوه، په کاغذو کي ډېر خطونه پیدا سوه چي په یوه کي لیکل سوي وه:

هر کار لکه چي زموږ زړه غواړي هغسي کېږي او قومي مجلس د ماسکو د حکومت سره یو معاهده کړېده، چي د هغې منشا دا دئ چي د شرق څخه د برطانیې نفوذ او اقتدار محوه سي، او د دې مقصد د حاصلولو له پاره کمالي احرارو په شمالي قفقاز کي اسلامي حکومتونه تأسیس کړي او دا کوښښ هم کوي چي ایران د پردو ګاونډیانو د نفوذه څخه وژغوري. د پښتنو د لښکر تنظیم ته یې هم لاس ورته کړی دئ، چي پر هند حمله وکړای سي.

په نورو کاغذو کي هم له دغه قسمه خبرونه او حوادث لیکل سوي وه، مصطفی صغیر دا ټوله مکتوبونه ولوستل او ډېر خوشحاله سو. ګواکي ده ته یوه قیمتي خزانه په لاس ورغله، او په ډېره آساني بې له هیڅ زحمت او زیاره څخه یې پر خپلو اغراضو بری وموند.

په استنبول کي یو خورا تنګ بازار و چي زیاتره به د وګړو د هجوم په واسطه تېرېدونکو او عابرینو ته په دې بازار کي تردد خورا تکلیف او زحمت و، علاوه د بازار تر تنګوالي کثافت او بدبویي هم پکښې ډېره وه. د دې علت دا و چي دا بازار د ماهي فروشانو مخصوص بازار و، او د ماهیانو مارکېټ غوندي ځای و، ټوله ماهي والا په دغه بازار کي سره راغونډ سوي وه، هر ماهي والا به خپل ماهیان په بازار کي د سړک پر یوه څنډه او بله څنډه ایښي وه، له دې وضعیته څخه طبعاً بازار نور هم تنګي پیدا کوله، او ضمناً د ماهیانو د مخصوصي وږمې په واسطه او د وګړو د ازدحام له کبله د دې تنګ

او کثیف بازار هوا دومره خرابه او بدبویه کېدله چي د تېرېدونکي زړه په تر خوله لوېدی، او پر انسان به یو بل شاتته حال راغلی، د دې بازار په ځینو دوکانو کي لندې مېوې لکه هندوانې او نور شیان هم خرڅېدل، او ضمناً د ګلانو او نورو شینګیاوو دوکانونه هم په دغه تنګ بازار کي سره راغونډ سوي وه، علاوه پر دې ټولو له بده مرغه دا بازار پر یوه داسي ځای واقع سوی و چي هر څوک به د سیاحت او د دې اسلامي مهم پایتخت د تماشې له پاره په دې ښار ور داخلېدی، باید لومړی دغه بازار قطع کړي او وروسته به نو د ښار نوري برخي ویني، له دې حاله سره دا طبعاً لازمه وه چي هر سیاح به د دې حالت او وضعیت له لیدو څخه ډېر متأذي او داسي متأثر سو چي د ښار د لیدلو او تماشې څخه بې زړه مات او هغه اندېښنه بې چي د دې اروپایي باعظمته پایتخت په باب کي سنجولې وه باطله او غلطه کړه، بلکي حسرت به ورپېښ سو او د استنبول د ټوله ښار څخه بې نظر واوښت، هر څه چي بې د دې ښار په باب کي اورېدلي وه ټوله بې غلط او دروغ وبلل.

په دغه کرغېړنو تنګین او بدبویه بازار کي یوه عجیبه او خطرناکه حادثه پېښه سوه، هغه دا وه چي یو یوناني سړی چي نوم یې (بوغارکي بابا) و د بازار پر سړک ناست و ماهیان یې د خرڅلاو له پاره ایښي وه، په دغه ترڅ کي یوه ترکۍ خانمه تېرېده، چي خورا په فلاکت او بدبختۍ او خوارۍ ککړه او دربدري یې له حاله څخه معلومېده. دا ښځه دغه ماهي والا ته راغله او د ماهیانو قیمت یې ځني وپوښتی، یوناني ماهي والا چي یو فضول او بې باکه سړی و د ترکۍ خانمي سره یې مسخرې شروع کړې، د څو مسخرو آخر پر طعنو او پیغورونو تمام سو، د خانمي د سوځولو له پاره یې د خپل ملګري

بل ماهي فروش سره د کمالي حکومت په بد ویلو او غندلو شروع وکړه، او داسي يې ورته وویل: ژر دئ چي قسطي (د یونان پادشاه قسطنطین) فاتح به استنبول ته راننوزي. خانمه خوارکۍ چي یوه وطندوسته ترکۍ ښځه وه، دې احمق او رذیل ته يې څه جواب ورنکړ پټه خوله ولاړه وه، او هر څه چي ده ویل هغې اورېدل، څو په آخر کي يې د نجات له پاره غیر له دې چي ځني تېره نه سي بله چاره ونه لیدله، دا چي یو څو ګامه ځني ولاړه یوناني ور ولاړ سو تر لاس يې ونیوله او له تلو څخه يې مانع سو.

دلته ښځه حیرانه سوه چي څه وکي، په دغه حال کي یو سړی چي (باسیلي بارایتوس) نومېږي د یوناني دوکان ته راغی، او یوه پیاله شراب يې وخوړه، ده چي د هغه یوه پیاله شراب ولیده سمدستي يې دري پیالې پرله پسې وخوړلې او ښځه يې تر دواړو لاسو ونیول، خانمه د بېري څخه حیرانه او رېږدېدله، یو ګړی وروسته یواري شرابو بېسده کړ، باسیلي بارایتوس نامي کوښښ کاوه چي ښځه دننه دوکان ته ننباسي او پرله پسې په زیات اصرار ترکانو ته ښکنځل کول.

له دې منظرې څخه په ټول بازار کي هیڅوک هم نه سوه متأثره، ټوله دوکانداران پر خپلو دوکانو ناست وه، فقط تماشا يې کوله او د یوه هم د غیرت وینه او د انساني عواطفو هیجان پر حرکت نه راغی، د دې سبب دا و چي د دغه بازار دوکانداران ټوله یوناني او مسیحیان وه، په یوه کي دومره انسانیت نه و چي له داسي منظرې څخه دي متأثر سي، یا دي دا ظلم او تجاوز د انساني اخلاقو څخه منافي وبولي.

دا منظره دغسي په دوام کي وه چي یو ګړی وروسته يې تغیر وموند، یعني نژدې و چي یوناني ښځه په دوکان ننه ایستلې وای، خو ښځي نارې او غلبلې وهلې چي په دغه موقع کي دوه تنه هندوستاني

عسکر په بازار کي تېرېدل او دا حادثه يې تر نظر سوه، او ورته راوګرځېدل، او ښځه يې د يوناني څخه چي خورا سخته يې ګير کړې وه، ايله او تر دې اندازې يې يوناني ته تهديد او اخطار ورکړ چي توري يې پر راوکښلې. څو په پای کي يوناني وېرېدی او د دوی له خوفه څخه وتښتېدی.

په يوه عالم غلبلو او ږوږ کي يې ترکۍ خانمه د بوغار کي څخه ايله کړه، پر لاري رهي او هندوستاني سپاهيانو په پوره حفاظت دا له دې مسيحي بازاره څخه د مسلمانانو محلې ته رسولې، په زخمي زړه يې په ژړاندو سترګو تر خپله کوره ورسوله. دا ورځ د جمعې ورځ وه، وګړي ډله ډله د جمعې د لمانځه له پاره د سلطان احمد د جامع مسجد پر لور روان وه او د خلفا و هندي او اروپايي سپاهيان د لاري پر دوو خواوو صف ولاړ او د سلطان المعظم محمد سادس خليفة المسلمين د راوتلو انتظار يې د سلام له پاره درلود، لږ څه وروسته د سلطان المعظم سپارلي په ډېر جاه و جلال سره د يوه پوره شمېر سپرو عسکرو چي په منځ کي يې روان وه راورسېدله، او وروسته د سلطان المعظم موکب تر شا د وزراو شاهي ګاډۍ رواني وې، د سلطان المعظم موکب چي تماشاچيانو ته راورسېدی، دوی سرونه کښته کړه او په لوړ آواز يې وويل: السلام علی امير المؤمنين.

د سلطان المعظم موکب ډېر باشکوه و، د سلطان المعظم له ليدلو څخه د تماشاچيانو اسلامي جذباتو او احساساتو تحريک وموند او ناڅاپه د دوی پر خپګان آمېزه مخونو او بڼو باندي د خوشحالۍ او هوس و فرحت نخښي ښکاره سوې، د سلطان المعظم په موکب پسې متصل يوې ګاډۍ د عمومو توجه جلب کړه چي په هغې کي مصطفی صغير، فريد جاويد د ايلري اخبار مدير او يو بل

هندوستانی سړی ناست وه، فقط چي مصطفی صغیر د وګړو په نظر ورغی، ټولو سیلانیانو د ده په لوړو صفاتو او ښو اخلاقو او برجسته شخصیت کي خبري او مذاکره شروع کړه، بلکي زیاتره د ده د لیدلو په واسطه مرعوب سوي د ده د تعظیم او احترام له پاره یې د (ژوندی دي وي مصطفی صغیر) ږغونه پورته کړل.

د سلطان المعظم او د کابینې د هیئت په وروسته پسې مصطفی صغیر مسجد ته ور داخل سو. مسجد چي د مسلمانانو او د یګانه خدایتعالی د مخلصو عبادت کوونکو څخه په یوه پلا ډک سو، مصطفی صغیر ته موقع په لاس ورغله، د دې له پاره چي د دې موقع څخه استفاده وکړي مشر سپه سالار، مارشال عزت پاشا ته یې ځان ور ورساوه او په خورا ډېر ادب یې په غوږ کي خبري ورسره شروع کړې او داسي عرض یې ورته وکړ:

"محترم سپه سالار! ما اراده کړېده چي سبا انقرې ته وخوځېږم".

عزت پاشا: "انقرې ته ځې؟ د څه له پاره؟"

مصطفی صغیر: "ځکه غوارم دا ګړی هلته ولاړ سم او ملي و عسکري خدمت په همهغه ځای کي وکړم".

عزت پاشا: "خندا، ډېر ښه خدای تعالی دي په دې مقصد کي کامیاب کړه! کله د حرکت خیال لرئ؟"

مصطفی صغیر: "سبا که خدای کول روان یم".

عزت پاشا: "ډېره نېکمرغي ده، دعا کوم چي په خیر ورسېږې.

که څه هم عزت پاشا په ظاهره په مساو د مصطفی صغیر سره خبري کولې، مګر سربېره پر دې یې بیا هم په زړه کي خورا بد ځني راتله، او نفرت یې ځني کېده، چي د دې قلبي نفرت نخښي بې کله کله

د زړه د نفرت امېزه حرکت په واسطه پر مخ او روښانه تندي هم نماینده ګي او تمثیل وکړ، مګر ژر بې یوه سیاسي مسا پسي وکړه او نې غوښتنه خپل لږ شانته نفرت او کدورت ښکاره کړي. که څه هم مصطفی صغیر د سپه سالار د مسا په نوعیت پوهېدی مګر بیا یې هم هیڅکله د کمالي احرارو د مرکز انقرې د ښار د تګ اراده نه پرېښووله.

تر لمانځه وروسته سلطان المعظم په شاهي ګاډي کې کښېنوست، او د خوشحالۍ په ړوړا او د (ژوندی دي وي خلیفة المسلمین) په شخول کې د شاهي قصر خوا ته روان سو، په څو دقیقو کې قصر یلدز ته ور ورسېدی. وروسته د سلطان المعظم تر حرکت عزت پاشا په خپله مخصوصه ګاډي کې سپور سو او بابعلي (قصر یلدز) ته راغی.

ځکه چې عزت پاشا د مشتبهو او مضنونو حالاتو په باب تل د خپلو جاسوسانو په ذریعه او د بعضو مخصوصو وطن غوښتونکو په واسطه چې همېشه بې د مصطفی صغیر غوندي افرادو مراقبت درلودی او د مصطفی صغیر په اعمالو او حرکاتو یې هره ورځ اطلاع درلوده، ژر د خپل تحریر مخصوص اطاق ته راغی او پر کوچ باندي کښېنوست او خورا یو عمیق فکر ورپېښ سو، وروسته تر څو دقیقو فکر د کوچ څخه راپورته سو د تحریر مېز ته نژدې پر چوکۍ کښېنوست، پنسل او کاغذ یې راواخیست یو اوږد او مفصل مکتوب یې د مصطفی صغیر د اعمالو او افعالو په شاوخوا کې په پوره تشریحاتو سره د خپلي رایې او نظریې ولیکل، او ضمناً یې د وطني لوی مجلس څخه هیله وکړه چې د ده په ظاهري بیاناتو او وینا وو خطا نه وزي او هم هیڅ قسم اعتماد پر ونکړي، همېشه څار پسې کوي او

مراقبت يې پرې نه ږدي. د مكتوب تر ليكلو وروسته يې كاغذ په پاكټ كې واچاوه، او لاک و مهر يې كړ، نو يې زنګ وواهه سړى راغى، امر يې ورته وكى چي كندک مشر علمي شوكت چي يو منصبدار او د ډېر پراعتماده و راحاضر كړى، څو دقيقې وروسته علي شوكت اطاق ته راننووت عسكري رسم تعظيم يې وكړ، سپه سالار عزت پاشا مهر سوى مكتوب ده ته وركړ او ورته وې ويل:

"ژر انقرې ته روان سه، او دا مكتوب په ډېر احتياط د انقرې د ملي مجلس رئيس (مصطفى كمال پاچا) ته ور وسپاره، مګر فكر دي اوسه چي هيڅوک درخبر نه سي او د سړي علم پر دې پټ سِر رانه سي".

علمي شوكت د مكتوب د ساتلو او په سِري او مخفي صورت رسولو يې تعهد كړى عسكري رسم تعظيم يې وكړ د باب علي څخه راووت چي د سپه سالار عزت پاشا د پاكو مقاصدو پر ځاى كولو (يعني د انقرې د حكومت د استحكام او د اسلام د دښمنانو د جاسوسانو او پرپاګنډيانو د شر او فتنې څخه د هغه د ساتلو له پاره) د خپل مقصد خوا ته ورخوځېدى.

د يوې خوا څخه مصطفى صغير او درمهار د انقرې د سفر په تهيه بوخت دي، او له بلي خوا څخه د ده معشوقه جنان د خپل اكا مانديني ته ناسته ده او په ډېري خوارۍ او عاجزۍ زارۍ او جګى ورته كوي چي د دې د دوو كوچنيو ورونو غمخوري او روزنه تر هغو څو و انقرې ته ځي او د هغه ځايه څخه بيرته راځي پر عهده واخلي او قبوله يې كي، ځكه چي د جناني هره خبره د زړه له كومي څخه د اسلام او وطن د ميني او محبته ډكه د يوه زخمي زړه څخه په ډېره بې قراري او غمجنه لهجه د دې له خولې څخه راوتله او د سينې ديګ يې پر

ایشناو راغلی د هري کلمې سره یې تر بیمارو او شهلا ستر ګو یوه روښانه او ښکه هم لکه د شبنم سپینه مرغلره راجلا کېده، نو یې د اکا ماندینه یوازې غمجنه نه بلکي متأثره هم سوه او د دې خواهش یې په خورا خوشحالي قبول کړ.

او ژړیې کوچني هلکان تر لاس ونیول د ځان سره یې کور ته بوتله، او تر هغو ځو جنان د انقرې ښځه بیرته راګرځي دا بې د دواړو ورونو روزنه او تربیه کوي.

جناني وروسته د ورونو تر سرښته او غمخوړني د سفر مختصر لوازم تهیه کړه او د مصطفی صغیر روزنامچه یې په ډېر احتیاط پخپل لاسي بکس کي کښېښوول، وروسته یې د خپل اکا د ماندینې سره خدای په اماني وکړه او د کاله ښځه راووتله، په یوه بېړۍ کي کښېنستله او مخ د حیدر پاشا د سټېشن پر لور راوخوځېدله، چي د هغه ځایه ښځه د اورګاډي په ذریعه اسکي شهر ته ولاړه سي.

نن د پخوا ښځه برخلاف د حیدپاشا پر استاسیون د اناطولیه د مسافرینو چي مخ پر هغه خوا روان دي فوق العاده هجوم معلومېږي، مسافران په ډېر جد و جهد ځانونه د اورګاډو په پټلیو کي ځایوي، او هر څوک د ځان له پاره ځای نیسي، د اورګاډي په پټلیو کي خالي ځای نه معلومېږي، په دې حالت کي جنانه خواره هم استاسیون ته راورسېده او چي د ګاډۍ ټکټ یې واخیست فیلپ فارم ته راووتله، د ځای له پاره چي یې هر څه کوښښ وکی کامیابه نه سوه، فایده یې ونکړه، په دغه وخت کي د دې پر بڼه یو عجب او غریب حالت ښکاره سو. خپګان او کدورت د دې تازه سره او سپینه څېره د ناامیدۍ او یأس په ژړوالي وربدله کړه.

د مایوسیت له کبله یې پر ټولو اعضاوو لرزه او رعشه لوېدلې

وه، په دغه ضمن کي يو زلمی عسکري صاحب منصب چي ددې پرېشان او لرزان حالت ته د ابتداء څخه ملتفت و ورته راتېر سو، او په ډېره نرمي او لطف يې د جناني څخه يې وغوښته چي د ده سره مشايعت وکړي، دې هم د ده خواهش ومانه، څو منصبدار دا د يوې پټلۍ دروازې ته ودرولـه او د دې څخه يې وغوښته چي ورننوزي. جنانه هم فوراً ورداخله سوه او په دې پسې صاحب منصب هم ور داخل سو، نور وګړي يې يوې خوا ته کړه يو سم او بېغمه ځای يې ورته تهيه کړ، او وروسته يې دې ته په ناسته اشاره او تکليف وکړ.

خوشبختانه دا زلمی علي شوکت بېګ عسکري منصبدار دئ چي د عزت پاشا سپه سالار له خوا د کاغذو او مکتوبو وړلو له پاره ټاکل سوی دئ، اوس د دې ريل په ذريعه انقرې ته روان دئ، هو ! د زمانې د خوا څخه زياتره دغسي واقعات پېښېږي، چي دوو مينانو ته يې د ملاقات موقع ورکړېده، دغه دئ اوس هم سم د هغو نادرو واقعاتو سره دا دوه پاک او سپېڅلي وجودونه چي پر وطن عاشقان دي مشترکه وظيفه پر غاړه ورلوېدلې او دواړه په سفر روان دي.

ريل به همېشه د حيدرپاشا د استېشن څخه اسکي شهر ته پر ۹ بجې ايله کېدی، مګر نن د پخوا څخه مخالف ريل معطل دئ او د ۹ بجو پر ځای پر ۱۰ بجې حرکت کوي، دا ځکه چي د استنبول عالي محکمې د استاسيون رئيس د يوه فرمان په ذريعه مستحضر کړی ځکه چي مصطفی صغير انقرې ته ځي بايد د يوې مخصوصي پټلۍ انتظام ورته وسي.

په ۲۰ دقيقو کي مصطفی صغير سره د خپلو رفقاوو او دوستانو چي د ده مشايعت يې کاوه استاسيون ته راځي، علي شوکت بګ او جنان دی په داسي حال کي وليدی چي پر ده خپل دوستان او مشايعت

کوونکي راګر ځېدلي او دی يې په ميانځ کي و، ملاحظه کړ. جنان د اسلام د خاين د دې حال له ليدلو څخه پر بل حال سوه او بنه يې والوته لاس يې ورپېږدېد او زړه يې په شديد حرکت راغی، سترګي يې د وينو د کاسو په شان تکي سرې سوې او لکه سرپرېکړی مارتاو تاو کېده، ځکه چي ځان يې د خلکو په مابين کي وليدی نو د دې له پاره چي د چا علم پر رانه سي مخ يې بلي خوا ته واړاوه، په دې ضمن کي مصطفی صغير د خپلو ملګرو څخه خدای په اماني وکړه او د اورګاډي انجن د حرکت اعلام د شپېلۍ په ږغ وکړ، او د شپېلۍ په ږغ پسې سمدستي قطار پر حرکت راغی، وار په وار يې حرکت سرعت موند تر هغو څو د استاسيون څخه ووت، او په خپل معين سرعت يې د بحيره مارمورا د ساحل ښکلي منزلونه چي د فنار بولي، قزل طوبراق او کورتيپه تر ميانځ واقع دي پرې کولو شروع وکړه.

څلرم فصل

بندي کېدل

د شپې پر ۲ نيمي بجې د انقرې ښکلي استاسيون ته ور ورسېده.
د وګړو په هجوم او ازدحام کي علي شوکت بک کندېک مشر او جنان له
واګونه ښخه راشوه سوه، جنانه هغه بکس ته متوجه ده چي د مصطفی
صغير روزنامچه پکښې ساتلې ده، او ضمناً يې ځان د مصطفی صغير
ښخه ګوښه کاوه چي وې نه ويني، ژر د استاسيون ښخه راووتله او
خپل هغه ځای ته ولاړه چي د ځان د استوګني له پاره يې ټاکلی و.
وروسته علي شوکت بک په مصطفی صغير پسې سره د ده د
ملګري درمهار په کالسکه کي سپور سو، هر يو خپل ځای ته
وخوځېده. جناني شپه د يوه سرای په خونه کي په ډېره ناآرامي او
بېقراري تېره کړه. سهار په شنه خره د انقرې د قومي حکومت مشران د
مصطفی صغير په راتګ خبر سوه، ډېر منصبداران د ده د ملاقات له
پاره ځای ته ورغله، محلي جرايدو يې د راتګ خبر خپور کړ او د ده په
ستاينه کي يې مضامين نشر کړه، د وطن مينه جنانه چي ټوله شپه يې
په اضطراب او پرېشانی سهار کړې وه لمر خاته مصطفی صغير د
روزنامچې سره د يوه خورا لوی عمارت دروازې ته چي د ملي غټانو د
مجلس له پاره ټاکل سوی و راورسېدله.

غازي مصطفى كمال پاشا په يوه مخصوصه كوټه كي پر يوه كوچ ناست او د مصطفى صغير د ملاقات په انتظار كي و، دا هغه هندى خيرمن سړى و چي د ده د همدردۍ آوازه د خلافت سره د عثماني سلطنت په ټولو ځايو كي ګډه او خپره سوې ده. جنانه خوار كۍ چي د قصر د باغ دروازې ته راورسېده او فقط غوښته يې ورننوزي عسكري محافظ په خورا قهر او عتاب راوګرځوله، جنانه يوه دقيقه ودرېدله دوهمه پلا يې بيا كوښښ وكى، پهره دار بيا راوګرځوله، جناني چي هر څه زارۍ و جګۍ ورته وكړې فايده يې ونه كړه.

ښاغلو لوستونكو!

هيڅ به نه وي درمعلومه چي دې خوارې كوټي ته به چي د وطن په عشق او مينه اخته ده څه روحي عذاب ورپېښ وي، چي فقط يوازي د وطن د ژغورلو او ښېګڼي له پاره يې ځان په هر ډول خطراتو كي اچولى، تر دې اندازې چي تر خپل خوارې ژوند بې له هيڅ يوه مقصده تېره، په دې اميد چي د مصطفى كمال سره ملاقات وكړي خپل ګران وطن او ملي مشران د هلاكه څخه وژغوري، مګر دا په څنګه كېږي چي د مقصد او مرام د موندلو څخه فقط و فقط يو عسكر چي د خپل ملت او وطن د راتلونكي حالته څخه بالكل ناخبره دئ مانع سوى، په حقارت او سپكتيا سره يې د مقصد او مرام له وصاله څخه راوګرځوي، جنان په متردد او مضطرب حالت كي ولاړه ده، د زړه له كومي څښتن تعالى ته په راز و نياز كي ده چي: "خدايه! د اسلام پر دې پريشان حالت رحم وكړه، او داسي مه كوه چي زه بيرته ناكامه ځم".

په دې ترڅ كي يو زلمى عسكري صاحب منصب د قصر دروازې ته رارسېږي، پهره دادر د ده رسم تعظيم كوي، جنانه په لومړۍ كتنه

وپوهېدله چي دا زلمی صاحب منصب هغه شوکت علي بک د سپه سالار عزت پاشا استازی دئ، د علي شوکت بک وروسته د پهره دار عسکر د سلام تر اخیستلو جناني ته فکر سو او پوښتنه یې ځني وکړه : "خانمي تا دلته څنګه وینم؟"

جناني په جواب کي ورته وویل : "غواړم د لوی غازي مصطفی کمال باشا په حضور یا یې د مرستوني (یاور) په حضور مشرفه سم".

علي شوکت بک پوښتنه ځني وکړه : "نو یو پټ عرض ورته کوې؟"

جنان په جواب کي ورته وویل : "هو صاحب! هیله کوم چي د دې عسکر څخه ما تېره کړې".

علي شوکت بک د دې خواهش قبول کړ، عسکر ته یې وویل چي دا پرېږده، نو دواړه د قصر باغ ته ورننواته، جنان چي د قصر د عمارت دروازې ته ورنژدې سوه یو غنډه مشر چي د مصطفی کمال باشا په سریاوري یې افتخار درلود، په مخه ورغی، او په ډېر متانت یې د ده څخه خواهش وکړ چي د غازي په حضور یې مشرفه کړي. سریاور د دې سره وعده وکړه چي یوه پلا به غازي ته اطلاع ورکړي او اجازه به ځني واخلي، نو دی قصر ته دننه ورغی.

د اسلام په دې فلاکت او بدبختي راوړونکي حالت ټوله کاینات خپه او خواپوته دي، د ترکانو د نجات او ژغورني له پاره ټوله څښتن تعالی ته زاری او فریاد ونه کوي، څو ناڅاپه د څښتن تعالی د فضل او مهربانۍ و رحمت بحر پر جوش او خروش راغی له هري خوا څخه د فتحي او خوشحالۍ دروازې د اسلام د دې مظلومانو پر مخ وپرانیستلي سوې چي یو له هغو څخه دا و چي د جناني ټوله مشکل کارونه آسانه سوه.

جنانه لا په اضطراب ولاړه ده د خوف او رجا په کتنه ګوري، سترګي يې په يوه ارغواني ګل کي دي چي دې ته نژدې په يوه ښکلې ګلدانۍ کي نشونما موندلې د خپلي ځوانۍ ځو ورځي سر ته رسوي چي ناڅاپه سرياور دروازه وپرانيستله او وې ويل :

"خانمي ! غازي ستا خواهش ومانه تا ته منتظر دئ، بسم الله راځه".

جنانه په سرياور پسې سوه تر يو څو کوټو چي تېره سوه، يوه لوی مطنطن سالون ته ورننوتله، مصطفی کمال پاشا يې مخامخ پر يوه کوچ وليدی او د ده تعظيم يې پر ځای او ورته وې ويل :

"اې د قوم فخره او د ملت روحه ! د انګليس د دې نماينده او ملعون جاسوس مصطفی صغير څخه خپل ځان او ملت وژغوره".

تر دې لنډو خبرو وروسته جناني د مصطفی صغير روزنامچه سره د ټولو اوراقو او کاغذو غازي مصطفی کمال پاشا ته وړاندي کړه، غازي روزنامچه او پاڼي د جناني څخه واخيستلې او د يوه کوچ خوا ته يې د ناستي اشاره ورته وکړه، وروسته په روزنامچه مشغول سو. هر څه چي يې روزنامچه لوستله د قهر او غضب نخښي يې پر تندي ډېرېدلې، د روزنامچې د مطالعې تر تمامولو وروسته يې د مصطفی صغير اوراق او سپين کاغذونه چي ټوله په کيمياوي اجزاوو ليکل سوي وه او په سترګو نه معلومېده د مېز څخه راواخيستل او وې کتل، څو ټوله هغه اشتباهات او شکوک چي د جناني د خوا د ده په زړه کي ورګرځېدلي وه د روزنامچې د معلوماتو په واسطه ځني رفع سوه، او يقين يې سو چي مصطفی صغير د انګليسانو نماينده او مخبر دئ او انقرې ته د خپلو مخصوصو اغراضو له پاره راغلی دئ.

مصطفی کمال پاشا لا په خپلو افکارو او اندېښنو کي غرق و،

چې ناڅاپه علي شوکت بک کنډکمشر د عزت پاشا استازي دروازه وپرانیستله او سالون ته راوننوت، په عسکري رسم یې تعظیم وکړ، او د عزت پاشا مکتوب یې له جیبه څخه را ایستلي مصطفی کمال پاشا ته یې وړاندي کړ او عرض یې ورته وکړ:

"سپه سالار صاحب زما په ذریعه دا مکتوب تاسي ته رالېږلی دئ". مصطفی کمال پاشا مکتوب د علي شوکت بک څخه واخیست ده ته یې د ناستي امر ورکی، وروسته یې پاکټ وپرانیت او کاغذ یې راویوست، او په لوستلو یې شروع وکړه. دې مکتوب د روزنامچې تقویه کړې د جناني د صدق تصدیق یې کاوه، غازي مصطفی کمال مصطفی صغیر مشتبه بللی سرمېزي زنګ یې وواهه، سریاور یې راحاضر سو او حکم یې ورکړ چې: "فوراً به ځې او هندوستانی مصطفی صغیر به سره د ده د ملګرو ژر توقیف کوې".

سریاور تعظیم وکړ او د امر پر ځای کولو له پاره راووت، غازي مصطفی کمال د دوی دوو د هر یوه څخه ممنونیت څرګند کړ، او دواړه یې د انقرې لوی ملي مجلس ته د مېلمنو په حیث تر هغو څو د مصطفی صغیر محاکمه پای ته رسېږي قبول کړه، او په انقره کي د پاته کېدو یې امر ورته وکړ. مصطفی صغیر سره د خپلو ملګرو فرید جاوید او درمهار فوراً توقیف سوه، د دوی ابتدایي تحقیقات په ابتدایي محکمه کي شروع سوه، مصطفی صغیر په ابتدایي تحقیقاتو کي خپل ټول قابلیت او جدیت په کار او مصرف کړه، او د خپل جرم او جنایته څخه یې چې ده ته متوجه سوی و ځان وپیچه، په دې سوال و جواب او دفع و جرح کي یو څه زمانه تېره سوه، په آخر کي ابتدائیه محکمې د خپلو تحقیقاتو اوراق بشپړه کړه او مرتب کړي یې د استقلال محکمې (عالي عدالت) ته وړاندي کړل.

پنځم فصل

اعدام

لمر دغه دئ چي ځرک یې وهلی دئ، وګړي ډله ډله د استقلال د محکمې و خوا ته د انقرې پر لویه لار ژر ژر را روان دي، ولي چي د استقلال محکمه د مصطفی صغیر انګلیسي مخبر پر قطعي او آخري فیصله باندي رأیه ورکوي، د محکمې په لوی صالون او په نورو ټولو اطاقو کي د جرایدو نمایندګان او عسکري منصبداران او د انقرې ښار معززین او اهالي راغونډ سوي دي.

انګلیسي مخبر مصطفی صغیر د محکمې په لوی صالون کي درو قاضیانو ته نژدې پر یوه لوړ تخت چي د لرګو د کټارو په ذریعه سره جلا دئ په عسکري حفاظت کي ولاړ دئ، که څه هم د وګړو هجوم خورا ډېر دئ او یو عمومي قهر و عتاب په ټولو کي معلومېږي، مګر بیا هم خورا چپه چپایي ده، غیر د عسکرو د پښو د کړپې ځخه چي د تنظیم نیولو له پاره تګ و راتګ کوي، بل هیڅ یو شی دا چپه چپایي نه خرابوي، په ۵ دقیقو کي دا تردد هم پای ته ورسېدی، او یو عمیق سکوت حکم فرما دئ، وروسته درې قاضیان د شا د دروازې ځخه صالون ته راغله او پر خپلو مخصوصو چوکیو باندي کښېنستل. درې دقیقې وروسته د محکمې سرمنشي د مصطفی، درمهار او جاوید

ابتدایي تحقیقات قاضیانو ته ور وړاندي کړه، لوی قاضي سرمنشي ته د ابتدایي او مابورو تحقیقاتو د اوراقو د لوستلو امر وکړ، وروسته د هغو تر لوستل کېدلو ټوله هغه دستاوېزونه او شهادات او د اثبات اوراق چي لاس ته یې وروستلي وه په ترتیب حاضرینو ته وربنکاره کړه سوه. په دې پسې یې ډېري پوښتني او سوالونه د مجرمینو څخه وکړه، مصطفی صغیر په خورا تېزي او چالاکي او رشادت و ذکاوت د هري پوښتني جواب په ترکي ورکاوه.

که څه هم په ابتدائیه محکمه کې د جرم او جنایت څخه پر مخ انکار کړی او کورټ ناګاره سوی و، مګر په عالي محکمه کي اوس د قاضیانو د پرله پسې سوالاتو او اعتراضاتو په واسطه د خپلو دلایلو او ځان سپینولو څخه لوېدلی، داسي مقنن دلایل نه دي ورپاته سوي چي د ځانه څخه مدافعه په وکړای سي. نو چي ځان یې مجبور او ناچاره ولیدی او له هري خوا څخه لارپر وتړله سوه، مخ یې د پوال ته راوګرځاوه او پر جرم یې اقرار وکړ، خپل پخواني اجراآت یې سره د اوسنیو مقاصدو چي د هغو له پاره انقرې ته راغلی دئ ټوله، له اوله څخه تر آخره پوري داسي بیان کړه :

"زه په لاهور کي چي د هند د مشهورو ښارو څخه دئ استېږم، او د یوې اصیلي کورنۍ څخه د هغه ځای یم، تر اعدادیې پوري مي خپل تعلیم په لاهور کي تکمیل کړی دئ.

ځکه چي ډېر ذهین او ذکي وم خپلو انګلیسي معلمانو زما تشویق وکی، چي انګلستان ته ولاړ سم، او د هغه ځای په یوه دارالعلوم کي داخل سم او عالي تحصیلاتو ته هلته خاتمه ورکړم، هغه وچي د دوی د تشویق په اثر مي ۱۰ کاله لاهور پرې ایښی انګلستان ته ولاړم، لومړي ۴ کاله مي د بریګن په مخصوص مکتب کي تعلیم وکړ،

وروسته د ایډنبرا دارالعلوم ته ولوېدم، او څو کاله وروسته د اکسفورډ په دارالعلوم کي داخل سوم او د لتګوکن د عالي مکتب د اعضاوو څخه وشمېرل سوم. د اکسفورډ په دارالعلوم کي مي (بي. اې) صنف پوره کړ، د تاریخ په مضمون کي مي د دوهمي درجې نښان واخیست.

څو ورځي وروسته یې د تعلیم تر تکمیل د اکسفورډ په دارالعلوم کي زه د وزیر هند ملاقات ته وروغوښتم، زه د ده په حضور مشرف سوم او حلف مي وکی چي د انګلستان او د هند د حکومت وفادار به یم او تل به د دوی د حکمونو پر ځای کول د ځان لومړی فریضه ګڼم، او هره وظیفه چي و ما ته راوسپارله سي په پر ځای کولو به یې هیڅ قسم کهالي او نامردي نه کوم.

وروسته د وفادارۍ د حلف د مراسمو تر اجرا کولو د هند د وزیر په حضور بیرته د اکسفورد دارالعلوم ته راغلم، چي د تعلیم څخه فارغ سوم د مصر د ازادیخواهانو د اعمالو او حرکاتو په مراقبت مامور سوم، او ژر په ژر مصر ته ولاړم، د دې ماموریت تر انجامولو وروسته د ځینو سیاسي اغراضو له پاره اېران ته ولاړم، له هغه ځایه بیرته لندن ته راغلم، د لندن د اقامت په زمانه کي د انګلستان د خارجه وزارت د شرق د اسلامي ممالکو (ترکیه، اېران، افغانستان) په سیاسي مدیریت پوري مي ارتباط درلود. په ۱۹۱۴ کي یې هند ته واستولم او د هغه ځایه څخه د سویزرلینډ په تګ مامور سوم.

د لومړي عمومي جنګ تر تماميدلو وروسته زه د انګلستان د سیاسي حالت په مطالعه مصروف او ورته ځیر سوم، او دې نتیجې ته ورسیدم چي اوس د انګلستان ټوله سیاست د عسکري عمومي قوماندان تر اثر لاندي دئ ولي؟ هغه وخت چي خارجه ادارې د

اناطولیه په باب کي تنظیمیه ریاست ته چي په استنبول کي اوسي راپورټ ورکړ تنظیمیه ریاست په جواب کي ولیکل : "ځکه چي اوس په دې نازک فرصت کي په اناطولیه کي د هیڅ چا مال او سر په امان نه دئ ځکه نو د اناطولیې د قاتلانو سره یو تړون او مفاهمه د برطانیې اقتدار ته یوه کلکه صدمه ور رسوي".

وروسته مصطفی صغیر وویل : برطانیه غواړي یو خورا اوږد سیاسي رول په اناطولیه کي ولوبوي، مګر بالعکس یونانیان غواړي دا پلان ژر په ژر عملي کړي او هم باید دا ښکاره کړم چي انګلستان د لزوم او ضرورت پر موقع د یونان لارښوونه کړې، هر څه چي لازم او مصلحت وي هغه به وکړي. په دې ضمن کي مصطفی صغیر د برطانیا د طرفدارانو د پروپاګنډ طرح کړی پلان مفصل بیان کړ او وې ویل : "سلطان المعظم او د ده کابینې د برطانوي ایجنټانو سره د ناخبرۍ په واسطه هغه پروګرام بېله تردده ښخه په پوره اطمینان عملي کوي او هم یې وویل چي انګلیس د دې پروپاګنډ په واسطه د اناطولي د ترکي احرارو د تحریکاتو پر مخ استیصال کوي".

په دې ترڅ کي یې د هغو مشهورو انګلیسانو نومونه واخیستل چي د دې پلان د جوړولو مهم اعضاء او روح بلل کېدل. په دغه ډول یې ټوله هغه کیفیت او د ادارې حالت ښکاره کړ چي د مصطفی کمال پاشا د وژلو له پاره تشکیل سوی او دی یې په وژلو سره مامور کړی و، او د وژلو د سازش د دې نقشې ښخه معلومېده چي ده په څه ذکاوت د افغانستان د پخواني پادشاه اعلیحضرت امیر حبیب الله خان د وژلو پلان طرح کړی او هغه پادشاه څنګه ده پخپله وواژه، او په دغه واسطه یې د انګلستان له پاره څومره لوی خدمت وکړ.

ټولو حاضرینو چي په محکمه کي حاضر وه د ده بیانات په خورا

دلچسپي او رېدل. مګر فقط چې د اعليحضرت امير حبيب الله خان شهيد د قتل واقعه يې بې پردې او ښکاره څرګنده کړه نوله حيرت واخيستل چې انګليسانو څنګه غوښته چې د امير حبيب الله خان په شهادت په افغانستان کې انقلاب واچوي او په دغه پلمه افغانستان ته ورسي، خپل نفوذ او اقتدار هلته ډېر او ټينګ کړي. مصطفى صغير وروسته د انقرې د دسيسې په باب کې بيانات ورکړه د هغو کسانو نومونه چې په دغه دسيسه کې شموليت درلود او ډېر هم پکښې مسلمانان وه سره د هغو روپو د تعداده چې دوى يې د وګړو څخه د اعانې په ډول اخلي مرتباً بيان کړه.

په هغو نومونو کې چې مصطفى صغير بيان کړه د استنبول د ډېرو لويو کسانو نومونه داخل وه، قاضيان او هغه وګړي چې په محکمه کې حاضر وه د دې راز د ښکاره کېدو او هم د افغانستان د پادشاه د قتل د واقعې څخه ډېر حيران سول.

مصطفى صغير د خپلې خبرې په آخر کې وويل، لنډه دا چې برطانيې غوښته او کوښښ يې کاوه چې اناطوليه خپله مستعمره وګرځوي او اسلامي سياسات يعني د ترکيې سياست په لاس کې ونيسي[1].

---

[1] يعني د برطانيې حکومت هيله درلوده چې خداى دې نه کوي د دې اسلامي لوى او باشکوه سلطنت اقتدار په خپل لاس کي ونيسي، او اسلام خوار او ذليل کړي، يا په بله معنى خداى دې نه کوي اسلام د نړۍ له مخه څخه محوه او واخلي. دغه ده د نصارا او په زياته د انګليس نظريه. مګر نصارا سره له دې چې ترخې تجربې او د ناکامۍ مکرري نتيجې يې اخيستي دي تر اوسه په دې هيڅ نه دي پوهېدلي چې هيڅ کله به د دوى دا آرزو تر سره نه سي. ولي اسلام د يوه حقيقي نور څښتن دئ. او يو قوي ساتندوى لري چې په خپل پاک کلام کي يې مسلمانانو ته زېرى ورکړى او فرمايلي يې دي: "يريدون ليطفئوا نورالله بافواهم والله متم نوره و لو کرها

د مصطفی صغیر د بیان تر تمامېدلو وروسته عالي محکمې خپله قطعي فیصله ولیکله او داسي یې ولوستله: "مصطفی صغیر د ذکریا زوی چي عمر یې ۳۴ کاله دئ او د هند په پېښور کي زوکړی او د برطانیا تبعه دئ د دې استنطاقه څخه دا خبره ښکاره سوه چي دی د انګلستان د حکم او هدایاتو په موجب د ترکیې د احرارو د حالاتو د پلټني او د لوی غازي د وژلو له پاره انقرې ته راغلی دئ، انګرېزي حکومت لومړی پلا مصطفی صغیر د کرنیل نیلسن د انګلیسي استخباري ادارې لوی منصبدار په استنبول کي په معاوني رالېږلی سوی دئ هغه ملزم په استنبول کي یو انجمن (د خلافت حلیف تورکي هندي جمعیت) په نامه تشکیل کړی و وروسته د انجمن په نماینده ګي اناطولیه ته رالېږل سوی څو په آخر کي دی د انګلیسي پروګرام د تکمیل له پاره انقرې ته راغی، فرید جاوید د ایلري اخبار مدیر چي دا ګړی د مصطفی صغیر سره په دې سفر کي شریک دئ هم د ده سره په جرایمو کي اشتراک لري.

وروسته د انجمن له خوا د اناطولیه په نمایندګي منتخب سوی

الکفرون". په ختمو کي چي هر څونه سړی د بې عزتی له پاره وخېژي او لغت یې کي په هغه اندازه ختمي پخې او ټینګي سي، خپل اصلي جوهر ښکاره کوي، دغه رنګه اسلام چي هم هر څومره غمونه او مصیبتونه ورپېښېږي هغونه هوښیار او تر پخوا زیات د خپلو دیني او دنیوي دښمنانو په مقابل کي درېږي، لکه چي د مثال له پاره فعلاً افغانستان، ترکیه، اېران، حجاز، عراق، مصر، شرق اردن، شام، اندونیزیا حاضر دي. که څه هم بعضي د اسلام اعضاء لکه لیبیا، مراکش او نور هم د غفلت د خوبه څخه راپورته سوي او د خپلواکی د حاصلولو له پاره چي زموږ د دیني او فطري حقوقو څخه یو حق دئ کوښښ کوي او اوس لږ څه کامیاب سوي دي، مګر انشاء الله ژر به دوهمه پلا اسلامي شان و شوکت چي د لاسه یې وتلی و حاصل کړي. (ژباړن)

او په آخر کي د انګليس د پروګرام د تکميل له پاره انقرې ته راغی، ځکه تو له هغه مکتوبو څخه چي په کيمياوي اجزاوو ليکل سوي او د مصطفی صغير او کرنيل نيلسن تر ميانځ مبادله سوي دي د فريد جاويد په ذريعه اجرا سوي دي، له تحقيقاتو څخه ثابته سوه چي ملزم د ترکيې د استوګني په موده کي همېشه د اناطوليه روپوټونه انګيستان ته استول. او هم ملزم په خپل جرم او جنايت اقرار کړی دئ. ځکه نو مصطفی صغير او د درمهار د ده نوکر په اعدام محکوم دي، فريد جاويد او د بغداد د بلديې پخوانی رئيس چي مصطفی صغير د خپل استنطاق په ضمن کي دوی په خدماتو اعتراف کړی دئ، د ده معاونان بلل کېږي، فقط د جاسوسۍ او پلټني له پاره انقرې ته راغلي وه، په دائمي حبس محکوم او دغه د دوی دوو له پاره سزا وټاکله سوه.

لکه د عدليه د هسکي محکمې د تصويب او حکم په اثر چي د انقرې د حکومت د جشن په ورځ به د جمهوريت په لوی ميدان کي د وګړو له خوا اول مصطفی صغير او په پسې به درمهار په دار وځړول سي.

په همدغه توګه د ترکي احرارو يعني کماليونو له خوا د اسلامي خائنانو او مسلمانۍ خرڅوونکو يوه صحيحه سزا او مجازات ورکړه سوه.

شپږم فصل

جنانه خپل مقصد ته رسیږي

ګهیځ دئ او د ورځي ۹ بجې دي، د انقرې وګړي ډله ډله خورا خوشحاله او په خندا پر سړکانو او د ښار په هره لارکي په حرکت کي دي او زیاتره د انقرې د لوی میدان خوا ته روان دي، ځکه چي نن د انقرې د ملي حکومت د جشن لومړی ورځ ده، او سم د عدلیه محکمې د اعلانه سره پر ۱۰ بجو په دغه ارت میدان کي د اسلام هغه خاینان په دار وي. هر سړی یو پر بل سبقت کوي چي د اسلام د خیانتکارانو دغه سزا پخپلو سترګو ووینې او خوشحاله سي.

مصطفی صغیر سره د خپل خاین ملګري د رمهار د عسکرو په حفاظت کي د میدان په میانځ کي دار ته نژدې ولاړ دي، حاضرین ټوله د کوتوالۍ د قوماندان د راتګ انتظار کاږي، ۱۰ دقیقې لسو بجو ته پاته وې چي قوماندان د یوې ټولګۍ عسکرو سره میدان ته راغی او د مصطفی کمال پاشا فرمان یې ولوست، او پر معین وخت یې مصطفی صغیر او د ده ملګری د رمهار په دار کړه. وروسته د دې کار تر تمامیدلو قوماندان سره د ګروه د یوه لوی جمعیت د جشن د شمولیت له پاره د ملي شوری د قصر و خوا ته حرکت وکړ، فقط چي دوی د قصر دروازې ته ور ورسیدل مصطفی کمال پاشا د غړانو او

هغو رجالو او لوړو صاحب منصبانو سره چي جنانه هم پکښې وه د ملي شورا د قصره راووت، یوه عسکري دسته چي د سلامۍ د نیولو له پاره ولاړه وه، په فوق العاده حرارت یې سلامي ونیوله. د انقرې وګړي چي شمار یې ۴۰ زرو ته رسیده، د دې اسلامي لوی غازي قاید لیدلو ته ټوله په اتفاق منتظره وه، په عسکري سلامي پسې متصل د (ژوندی دي وي مصطفی کمال پاشا)، (تل دي وي د ترکیې استقلال)، (نیستي او محوه دي وي د اسلام اعداء) ږغونه کول، وروسته د سلام تر قبلولو او عمومي احوال پوښتني، هغه غازي د خپلواکۍ د منار له اړخه چي د ملي شورا قصر ته په یوه عالم شوکت لکه ښکلې جګه ناوې سر اسمان ته رسیدلی ولاړ دئ ودریدل.

جنانه د هغو خیالاتو په اثر چي د خالده ادیب خانم د تألیف څخه یې په زړه کي تموج کاوه د دې باعث وګرځیده چي یو فوق العاده اقدام وکړي، او په نتیجه کي دا اسلامي خدمت په کامیاب ډول خاتمه ومومي، د ډېري خوشحالۍ څخه په کمیسه کي که نه ځایېده، مصطفی کمال پاشا وروسته تر افتتاحیه نطق او جوابیه وینا تر اوریدلو چي د ښار د منتخبه وکلاوو له خوا وسوه وویل:

"دا تاسي ټولو ته ښکاره ده، چي د اسلام د یوه لوی مخرب او خاین مصطفی صغیر او د ده د ملګرو لاس ته راتله یوازي د دغي نجلۍ (اشاره یې جناني ته وکړه) په توجه او سعیه او فداکارانه جدیت سوي دي، ځکه د هغو ټولو جانفشانۍ او صداقت په صله او عوض کي چي د اسلامي او ایماني و وجداني وظیفې په مقابل کي یې خپل ژوند نه دئ سپمولی او انتهایي کوښښ یې کړی دئ په دې دوهمه درجه حربي نښان سرلوړې سوېده". وروسته یې جنانه چي غازي مصطفی کمال پاشا ته نژدې د غړانو په ډله کي ولاړه وه

راوغوښته او پخپل لاس يې نښان ددې پر سينه ورواهه، د هري خوا څخه چکچکي او د خوشحالۍ نارې او ږغونه (ژوندۍ دې وي ترکيه) پورته سول. وروسته مصطفی کمال پاشا خپل لاس جناني ته ورکړ، د تشکر او صميميت اظهار يې ځني وکړ او مبارکي يې ورکړه، د ويناوو تر ايرادولو او نښان تر ورکولو وروسته د وګړو هجوم د جشن د شموليت له پاره سره متفرق سو.

جنانه يوه هفته نوره هم په انقره کي پاته سوه، وروسته د علي شوکت بېګ کنډکمشر په ملګري د ريل په ذريعه استنبول ته وخوځېده، په لاره کي د انقرې د لېډرانو په تحريک کې خبري کړي وې، چي د حيدرپاشا استېشن ته ورسېدل دواړه په يوه کوچنۍ بېړۍ کي کښېنستل، استنبول ته رهي سول. په دې اوږده سفر کي دوی دواړه يو د بل په طبيعت، اخلاقو او عاداتو سره بلد سوي او د دواړو زړونه يو د بل په مينه او محبت ډک سوي وه، اوس چي بېړۍ د بحر په څپو سره په اضطراب مسافت قطع کوي دوی دواړه هم په خپلو زړونو کي يو د بل محبت محسوسوي، هيڅ يو يې اظهار نه سي کولای، څو په آخره کي علي شوکت جرئت وکړ سکوت يې د ماببينه څخه واخيست او پوښتنه يې وکړه: "محترمي خانمي! که دي خوا نه بدېږي يوه پوښتنه در څخه کوم".

جناني جواب ورکړ: "استغفرالله! ستا په پوښتنه به مي څنګه خوا بدېږي، هر څه چي دي په زړه کي وي ووايه، په ډېر افتخار يې جواب ته حاضره يم".

علي شوکت بېګ وويل: "خانمي! مګر کولای سم چي ستا د ژوند د شرکت عزت حاصل کړم؟"

جنانه شرمېدلې او خجله سوې په ضعيف آواز يې جواب ورکړ:

"هو ! زه د ژوند دا ملګري او رفاقت مبارک بولم، او دې ته آماده یم چي ستا دا غوښتنه قبوله کړم".

د یوې میاشتي څخه را په دې خوا د مازدیګر له خوا څخه یوه ګورم چي دوه روحه خورا خوښ او خوشحاله په خورا خندا او خوښي تر شنو ونو لاندي پر زرغونه مرغه او شنه سبزه د باسفورس پر ښکلې او ښایسته غاړه قدم وهي او سره ګرځي.

دا څوک دي او ولي داسي خوښ او خوشحاله و خندان معلومېږي؟

دا دوه روحه لکه چي علي شوکت بک کنډ کمشر او جنان خانمه دي. ښایي چي واده یې سره کړی وي، هو ! دا دوه خوشحاله روحان د دوی دوو پاک روحان دي او د انقرې د ترکي احرارو د بري موندلو د اطلاع په مناسبت چي د غازي مصطفی کمال پاشا تر قیادت لاندي یې د یونانیانو په مقابل کي حاصل کړی دئ، او د دې جهته چي دوی یو له بله ازداج سره کړی دئ خوشحاله او مسرور معلومېږي.

ښه ! راځئ چي موږ هم زیاتي د دوی د نشې خار نه سو، خپل د زړه له کومي مبارکي ور وړاندي کړو، او د څښتن تعالی څخه د دوی له پاره د نورو ډېرو برجسته خدماتو توفیق وغواړو.